Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

11. LETO/ŠTEVILKA 13 | V CELOVCU, DNE 3. APRILA 1959 | CENA 1.50 ŠILINGA

Novo poglavje

Menda se že davno ni toliko pisalo v avstrijskem in inozemskem časopisju o koroških Slovencih kakor zadnje tedne, ko je parlament izglasoval tako zvano manjšinsko zaščito. To pisanje pa je tudi edina pozitivna stran. Okoli zakona za koroške Slovence pa je bilo čutiti pred in po glasovanju parlamentarcev nekako zadrego in slabo vest vseh, ki so zakon kovali in izglasovali.

Kaj je zakon prinesel posebnega? O treh šolskih tipih smo že pisali in slišali dovolj, istotako o slovenščini na učiteljišču kakor o slovenski gimnaziji v Celovcu. Tudi ono ozkosrčnost okoli uradnega jezika v sodnih okrajih Podjune smo že omenili. Novo pa je to: predstavniki avstrijskih političnih strank nimajo ne na levici in ne na desnici dovolj moralne sile, da bi rešili naše manjšinsko vprašanje v znamenju pravice. To dejstvo je postalo danes jasno tudi onim redkim optimistom, ki so — seve z razumljivim razlogom ustavne zaščite manjšine — vendarle upali, da bodo imele avstrijske stranke dovolj uvidevanja, da bodo pravično in objektivno reševale koroško narodnostno vprašanje. Ne opasnost velikega položaja, ne južnotirolsko vprašanje, s katerim se javnost danes bavi, tudi ne opozorilo jugoslovanskih uradnih krogov ni zaleglo — vprašanje koroških Slovencev je ostalo nerešeno.

Bilo je za časa Schuschnigove vlade, menda leta 1934. Kancler se je tedaj podal tudi na Koroško, da si na licu mesta ogleda prilike manjšine. Ob tej priložnosti je izjavil tedanji deputaciji koroških Slovencev besedo: Ohranite zvestobo svoji narodnosti, narodni odpadniki še niso koristili nobeni državi. Presenečeni so slovenski odposlanci vzeli te besede na znanje v zavesti, da se tičejo jedra narodnostnega vprašanja. Seve je besedam takoj sledil ogorčen protest nemško-nacionalnih krogov s Heimatbundom na čelu in kancler te svoje izjave ob svojem drugem posetu ni več ponovil.

Kaj je bila naša temeljna zahteva do avstrijskih strank pri zadnjih pogajanjih? Petdeset in več let se nad koroškimi Slovenci vrši krivica ponemčevanja, ki je redčila njihove narodne vrste z vsakim desetletjem. Že v stari monarhiji se je pričela borba za najosnovnejše pravice na šolskem, kulturnem in gospodarskem področju. Slovenski odposlanci so iz leta v leto opozarjali glavarje, ministre in končno kancelerje na velike nedostatke. Nešteto deputacij in spomenic je bilo poslanih, knjige in listi so pisali o nevzdržnem položaju slovenskega naroda v deželi. Minula je prva svetovna vojna in nič se ni spremenilo. Prišel je hitlerizem in križal mali narodič s prepovedjo slovenskega jezika, z izseljevanjem, zapori in usmrtitvami. Minula je druga svetovna vojna in do danes se bistveno ni ničesar obrnilo na bolje. Ali je potem čudno, da je narodna zavest morala nujno popuščati, saj se hrani danes samo še iz skrajnega idealizma. Petdesetletje neprestanega trpljenja in zapostavljanja ni moglo ostati brez posledic v narodovi moralni sili. Nihče na svetu ne more sedaj od nas zahtevati, da pristanemo na zakon, ki s svojim subjektivnim narodnim kriterijem sankcionira greh petdesetletnega ponemčevanja in zapostavljanja slovenskega človeka na Koroškem. Tak pristanek bi bil nemoralen in tudi povsem nenaraven. Avstrijski stranki sta imeli izbiro: ali priznata tradicionalno krivico nad koroškimi Slovenci in ukineta vsakršno nadaljnjo nasilno asimilacijo ali pa hodita po poti nekdanjih nemško-nacionalnih strank. Volili sta drugo pot. Za koroške Slovence se s tem pričenja novo poglavje.

Kar je na Koroškem našega — gimnazija, organizacija, časopisje, knjige, kulturno, gospodarsko in politično življenje — vse to je sad izključno naše narodne samopomoči. Sami smo si dali sleherno, kar imenujemo v deželi naše, slovensko. Nihče, prav nihče ni dodal ničesar. Če prisostvuješ kakršni koli kulturni prireditvi, se udeležiš kakega tečaja ali zborovanja, slediš slovenskemu življenju v vaseh in dolinah, tedaj čutiš, da še bije kulturno srce naroda in da se kulturna volja naroda še ni uklonila. Zdi se, kot bi slutili poedinci, da se novo, vigredno življenje ljudstva kljub vsem neurjem obnavlja in sili v razmah. Tudi avstrijske stranke ne bodo zbrisale dejstva, da je med mladimi narodi tudi slovenski narod doprinesel v zadnjih desetletjih jasen dokaz svoje življenjske zmožnosti in svoje kulturnosti. Kljub vsem dnevnim barvam je neizpodbitno dejstvo, da se bo ta mlada življenjska volja ob vseh prilikah in okoliščinah obveljavila in končno žela svojo zmago nad starikavimi nazori nasilnega raznarodovanja in gospodovanja.

Naše novo poglavje se piše v znamenju naše kulturne samopomoči! Sami si bomo ustvarjali in dajali naprej, gradili in bodrili bomo v zavesti, da pripada bodočnost — mladim ljudstvom!

Papeževa velikonočna poslanica

Med prazniki je naslovil sv. oče poslanico na vsa ljudstva. V njej uvodno nakazuje, kako koraka sv. Cerkev z vstalim Zveličarjem v novo življenje preko vseh ovir, ki jih stavljajo njeni nasprotniki.

»Krščanstvo je mir, veselje, ljubezen, je življenje, ki se ob njem obnavlja kakor narava ob vigredi. Vir veselja pa je Vstali, ki rešuje ljudstva suženjstva greha in jih poziva, naj postanejo z njim novo stvarstvo v pričakovanju večne sreče.«

»Mi molimo za državne poglavarje, da bodo varuhi svojih ljudstev in da jim zajamčijo njihove človečanske pravice. Mi molimo za one, ki trpijo še vedno po posledicah vojne, posebno za one, ki so izgubili dom in družine.«

Potem se sv. oče v poslanici spominja let, ki jih je preživljal v Bolgariji, katere oseb in družin se rad spominja v molitvi. Svoje posebne pozdrave pošilja še Turkom, Grkom in Francozom, kateri so mu po njegovem donekdanjem delovanju posebno blizu.

Stiki s pravoslavci

Po poročilih iz avstrijskih katoliških krogov naj bi zastopniki ruske pravoslavne Cerkve imeli na Dunaju sestanke z odposlanci katoliške Cerkve. Pri teh pogovorih naj bi določili pogoje in način, po katerem naj bi tudi moskovski patriarhat sodeloval na prihodnjem vesoljnem cerkvenem zboru, ki ga je papež Janez XXIII. sklical v Rimu. V vatikanskih uradnih krogih na te novice strogo molčijo.

11. maja v Ženevi

Med prazniki diplomatično življenje med velesilami ni mirovalo. Na veliki ponedeljek je Sovjetska zveza sporočila zapadnim državam, da pristaja na ssetanek zunanjih ministrov velesil za 11. maja v Ženevi.

Zunanji ministri bodo imeli nalogo, da se lotijo vseh perečih vprašanj, ki so odprta med vzhodom in zapadom. Ti razgovori naj pokažejo, v koliko je umesten sestanek najvišjih štirih predstavnikov velesil. Predpriprave za sestanek ministrov so v polnem teku.

Glavni predmet razgovora bo nemško vprašanje. Njujorški gospodarski list je v tej zvezi objavil načrt, po katerem naj bi se obe Nemčiji postopoma združevali in to po načelu enakopravnosti. To se pravi, da bi nameravala Amerika priznati vzhodno Nemčijo. Londonski politični krogi se temu načrtu pridružujejo.

Žaloigra v Tibetu

Tibetanci so imeli slabe praznike. V glavnem mestu Lhasi in okolici je izbruhnila vstaja domačega ljudstva in tamošnjih samostanov proti komunistični diktaturi rdeče Kitajske. Na veliko soboto je vlada v Pekingu uradno razpustila tibetansko deželno vlado in odstavila njenega duhovnega poglavarja Dalaj-Lamo. Za predstavnika je imenovala komunizmu naklonjenega Pančen-Lama.

Vstaja je bila silno krvava. Komunisti so skušali streti nasprotnika z vsemi mogočimi sredstvi. Dalaj-lama je zaprosil zunanji svet za pomoč. Ameriška vlada je kitajski nastop v Tibetu označila kot barbarsko intervencijo. Čangkajšek se je za Tibetance neposredno zavzel. K indijskemu predsedniku Nehruju je prispela 200-članska deputacija tibetanske vlade in ga zaprosila za pomoč in za streho svojim ubežnikom.

V Lhasi sami, posebno v obeh samostanih Scherha in Drepung so se odigravali pretresljivi prizori. Bitke so se vršile iz celice v celico, nad pettisoč menihov je padlo, 12.000 je bilo aretiranih in nad 8.000 pa odvedenih v komunistično taborišče. Nad 200 vstašev so komunisti pobesili okoli mesta in jih pustili več dni viseti.

Vstaja je sedaj udušena. Dalaj-lama se nahaja na begu v Indijo, katero bo po nekih vesteh pravočasno dosegel. Komunisti pa se z letali trudijo, da ga prej dosežejo in uničijo.

Zapadna javnost je v tej zvezi ostro obsojala indijsko vlado, ki v teh dneh ni ničesar storila, da bi trpljenje Tibetancev kolikor mogoče omilila. Edino, kar je Nehru storil, je njegova izjava, da obsoja napad kitajskih čet na Tibet.

Jugoslavija o Koroški

Na nedavnem novinarskem sestanku v Beogradu je predsednik državnega tajništva Drago Kunc med drugim podal sledečo izjavo jugoslovanske državne vlade k manjšinskemu vprašanju na Koroškem:

»V avstrijskem parlamentu nedavno sprejeta zakona o manjšinskih šolah na Koroškem in o rabi slovenskega jezika na nekaterih sodiščih ne pomenita izpolnitve besedila, še manj pa duha sedmega člena državne pogodbe. Nezadovoljstvo, ki sta ga zbudila ta dva zakona med slovensko manjšino, kaže, kako se je njen položaj s tema zakonoma poslabšal. Takšen odnos avstrijske vlade v ravnanju s slovensko manjšino ni v skladu z izjavami o njeni želji, da bi se dvostranski stiki zboljšali.

— KRATKE VESTI —

3000 smrtnih žrtev je zahtevalo neurje na otoku Madagaskarju ob obali Afrike. Pet hudih tropskih nalivov, ki so jih spremljali vrtinčasti viharji, je povzročilo velike poplave. Škoda je huda v mestih in na podeželju. Cenijo, da je bilo porušenih 50.000 stanovanj. Več pokrajin je zaradi nastalih voda odrezano od prometnih zvez in trgovskih središč. Ponekod je že izbruhnila lakota. Francoska letala s padali dostavljajo pomoč najbolj prizadetim krajem.

Uradni volilni listek je drag, bodo morale ugotoviti politične stranke, ki se bodo potegovale za mandate pri bližnjih volitvah. Za te volitve je namreč predpisan uradni volilni listek namesto dosedanjih listkov, ki so jih tiskale politične stranke same. Sedaj bo morala vsaka stranka položiti v vsakem volilnem okrožju 2.000 šil. kot prispevek za stroške volilnih listkov. Ker je v Avstriji 25 volilnih okrožij, bodo torej samo volilni listki stali vsako stranko 50.000 šilingov.

Na 7 let ječe je bila obsojena vedeževalka Ana Kujalova v Kraljevem Gradcu na Češkoslovaškem. Na neki spiritistični seji je napovedala, da bodo kmalu zrušeni sedanji oblastniki na Češkoslovaškem. Ta njena napoved je prišla na uho oblastem in žena je končala v zaporu, z njo pa še štirje drugi udeleženci istega sestanka špiritistov. Špiritisti so praznoverni ljudje, ki v zatemnjeni sobi kličejo duhove in jih potem preko »medija« ali posrednika, v tem primeru Ane Kujalove, sprašujejo o preteklosti in bodočnosti. Prevelika radovednost ni dobra.

Petrolejska ležišča so odkrili v Gornji Avstriji v bližini mesta Ried. Strokovnjaki pravijo, da je po prvih rezultatih moč pričakovati izdatne zaloge te važne surovine za gospodarstvo. Sedanja ležišča so v globini 1400 do 1500 metrov. Vrtali bodo še globlje.

Oporišča za rakete srednjih daljav nameravajo zgraditi v Italiji na temelju posebnega sporazuma med Italijo in Združenimi državami. Rakete bodo tipa Jupiter, ki morejo poleteti 2000 km daleč. Segle bi prav do Moskve in Leningrada. Istočasno poročajo iz Turčije, da bodo v tej državi, ki meji naravnost na Sovjetsko zvezo, tudi začeli v kratkem graditi raketne baze. Tako v Italiji kot v Turčiji bodo pa razpolagale z raketami in pripadajočimi atomskimi bombami le ondi stacionirane ameriške čete, ki so sestavni del vojnih sil Atlantskega pakta.

V stanovanje Winstona Churchilla v Londonu so vdrli tatovi, ki so medvojnemu britanskemu ministrskemu predsedniku odnesli precej blaga. Med tem so bili tudi dragulji ministrove soproge. Samo te dragocenosti so cenjene na 1 milijon šil.

Svoje »Združene narode« so ustanovili predstavniki indijanskih plemen iz Severne, Srednje in Južne Amerike. Sestanka se je udeležilo 36 poglavarjev, ki so predstavljali 108.000 rdečekožcev. Naloga te njihove nove organizacije je, da brani Indijance pred vdori belcev ter poskusi asimilacije s strani belokožnih uradov. Nadalje naj bi pomagala pri ustvaritvi »zedinjenega indijanskega naroda«.

Bitje, ki bo prvo položilo svojo nogo na Luno, ne bo človek, ampak brezdušni robot, to je stroj, ki po naročilih preko radia opravlja to, kar mu človek zapove. Generalni direktor ameriške veletovarne elektronskih izdelkov »General Electric« je izjavil, da bo ta robot imel tako občutljiv voh in tip, da bo lahko trgal nežne rožice.

Politični teden

Po svetu . . .

Diplomatska aktivnost letos tudi med velikonočnimi prazniki ni pojenjala. Malo pred prazniki so zapadne velesile predlagale Sovjetski zvezi, da bi se naj zunanji ministri sestali v prvi polovici meseca maja v Ženevi ter postavili datum 11. maja. Njihova naloga bi naj bila, da se porazgovore o vseh važnih mednarodnih vprašanjih, v prvi vrsti seveda glede Berlina in Nemčije, ter pripravijo tako gradivo za sestanek »velikih«, to je državnih poglavarjev oz. predsednikov vlad, ki bi mogli sprejeti končne odločitve. Že na velikonočni ponedeljek je sovjetska vlada ta predlog sprejela.

Sicer pa mednarodni položaj ni posebno rožnat in dogodki na raznih krajih naše zemeljske oble kažejo, da na svetu ni miru ter da si oba velika svetovna politična tabora slej ko prej stojita nasproti v mrzli vojni in poskušata eden drugega zadeti na občutljivih mestih.

Poskus za zožitev berlinskega zračnega koridorja

Na veliki petek je neko ameriško veliko transportno letalo na svojem poletu iz Zapadne Nemčije v Berlin bilo takoj ob vhodu v področje Vzhodnonemške ljudske republike obkroženo po treh sovjetskih lovskih letalih, ki so se ameriškemu letalu približali na nekaj metrov. Kljub temu nadlegovanju je letalo srečno pristalo v Berlinu. Ameriški pilot je o tem dogodku obvestil svoje poveljstvo, ki je takoj protestiralo pri sovjetskih vojaških oblasteh. Te so pa protest zavrnile in s svoje strani vložile protest proti Amerikancem, češ da so prekršili predpise o zračni vrhovnosti. Po sovjetskem mnenju imajo ameriška letala pravico samo, da v določenih območjih letajo iz Zapadne Nemčije v Berlin, a še to do višine 3300 metrov in ne više. Ameriško poveljstvo pravi, da v pogodbah o zračnih koridorjih ali »hodnikih«, ki vodijo v Berlin, ni nič določeno o višinah in so seveda sovjetski protest zavrnili. Brez dvoma poskuša Sovjetska zveza zožiti ameriške zračne »hodnike« v Berlin ter tako otežkočiti Amerikancem oskrbo mesta v primeru, da bi Sovjeti zopet zaprli vse kopne in vodne poti v nekdanjo nemško prestolnico. Leta 1948 se je prav zaradi uporabe zračnih hodnikov za ustvaritev »letalskega mostu« med Zapadno Nemčijo in Berlinom izjalovil sovjetski poskus, da izženejo zapadnjake iz tega mesta.

Irak — nova sovjetska postojanka na Bližnjem vzhodu

V Moskvi so objavili vesti, da bo sovjetska vlada še v večji meri podpirala iraškega diktatorja generala Kassema, ki se vzdržuje na oblasti s podporo komunistov. Baje so v Irak že prispele prve pošiljke sovjetskega orožja. Sovjetski instruktorji bodo iraško vojaštvo vežbali v rabi sovjetskega orožja. Položaj v Iraku je prav čuden. Kassem se proglaša za prvoboritelja arabskega nacionalizma in s tem dela konkurenco egiptovskemu Nasserju. Irak je sicer pred kratkim izstopil iz zapadne vojaško politične organizacije »Bagdadskega pakta«, ki je bil nekak podaljšek Atlantskega pakta na Srednjem vzhodu. Po drugi strani pa ne migne z mezincem, da bi spravil iz dežele angleško vojaštvo na letalskem oporišču Habbanija, ki obstaja še iz časov iraško-angleškega prijateljstva.

Kassemov položaj ni baš trden, ker mu celo vojska obrača hrbet, a komunisti postajajo vsak dan bolj oblastni, kar zopet vznemirja arabske nacionaliste, ki so sicer protizapadno usmerjeni, a obenem tudi protikomunističnega mišljenja.

Tisti, ki pa je zaradi sovjetske politike na Bližnjem in Srednjem vzhodu najbolj vznemirjen, je egiptovski diktator Nasser. V Kassemu mu raste konkurent, po drugi strani pa mora okušati senčne plati prijateljstva s Sovjetsko zvezo. V svojem zadnjem govoru je dejal, da se hoče Sovjetska zveza »vmešavati« v notranje razmere v Arabski republiki. Zahtevala je namreč izpust vseh komunistov iz zaporov ter svobodo političnega udejstvovanja zanje. Nasser je moral sedaj spoznati, da tudi sovjetsko orožje in rublji niso zastonj. Zato je silovito napadel Hruščeva in izjavil, da so sovjetske intrige nevarnejše kot zapadni poskusi polastiti se Sueza. Spričo tega se uresničitev Nasserjevega najljubšega načrta, gradnja velikanskega jeza na Nilu, odmika v nedogled. Prej ni mogel zanj dobiti denarja na Zapadu, sedaj pa tudi na Vzhodu slabo kaže.

Madžarska tragedija, ponovitev na Daljnem vzhodu

Velikonočne praznike so zasenčile vesti o uporu v Tibetu, deželici med Kitajsko in Indijo, ki jo vladajo menihi pod poglavarstvom Dalai lame. Že pred leti je to visoko planoto v višini 4000 do 5000 metrov v Himalajskem pogorju, ki meri 1,216.000 kvadratnih kilometrov in ima okrog 2 milijona prebivalcev, vzela pod zaščito komunistična Kitajska. Nezadovoljstvo s novimi gospodarji je med tibetanskim prebivalstvom rastlo iz leta v leto. Izbruhnilo je več krajevnih uporov, ki so jih pa kitajske čete naglo udušile. Sedanji upor je izbruhnil zato, ker se je razvedelo, da namerava pekinška vlada naseljevati v Tibetu kitajske kmete. V prestolnici Lhassi so boji divjali več dni. Kitajska letala so mesto bombardirala, a pehota je potem mesto zavzela v krvavih pouličnih bojih. Tibetanski državni poglavar Dalai Lama je zapustil prestolnico in se nahaja pri upornikih v severnotibetanskih hribih. Upor se je razširil tudi na podeželje. Nad 150 mož broječa delegacija Tibetancev se je podala v Indijo, da zaprosi ministrskega predsednika Nehruja za pomoč. Ta pa se v zadevo ni hotel vmešati, kar je v očitnem nasprotju z njegovim dosedanjim ravnanjem, ko se je oglasil vselej, kadar je slišal, da kje koga preganjajo zaradi političnega prepričanja. Posebno glasen je bil, kadar je šlo za kolonialne dežele, daleč vstran. Komunistična Kitajska pa je soseda Indije, zato Nehru previdno molči. Načela so tudi za Nehruja lepa in sveta stvar, dokler ni nevarnosti.

. . . in pri nas v Avstriji

Velikonočni prazniki so prinesli nekoliko miru v našo notranjo politiko. Po medstrankarskem dogovoru je bilo določeno, da se bo prava volilna borba začela šele po praznikih. Zato so se politiki za praznike posvetili svojim družinam, posebno ker povečini slabo vreme ni dopuščalo zborovanj in izletov.

Zvezni kancler ing. Raab je svoji velikonočni poslanici posebno poudaril skrb za mladino, ki jo je treba vzgajati v značajne in zavedne državljane. V tej zvezi je izrazil upanje, da bo moč kmalu tudi urediti vprašanje verske vzgoje in verskih šol, ki jih zahtevajo katoličani. To vprašanje spada v skupino zadev, ki jo je treba urediti z novim konkordatom med Avstrijo in Vatikanom. Da se pa ne zameri protestantom, je njim tudi obljubil »času odgovarjajoč« protestantovski zakon. Tudi vprašanje konkordata je s tem znova bilo postavljeno v arzenal volilne propagande. Gotovo pa je, da bo to kočljivo vprašanje, ki se vleče skozi vso povojno avstrijsko politiko, prišlo znova na rešeto šele po volitvah.

OeVP je očividno že pred razpustitvijo parlamenta pripravila nekaj šahovskih potez za volilno borbo. Tako je v velikonočnem tednu kancler Raab povabil znanega dunajskega kirurga dr. Schönbauerja, da kandidira na listi OeVP, češ da ta stranka rabi strokovnjaka, ki ji bo pomagal pri prenovitvi dunajskih bolnic in finančnem »ozdravljenju« bolniških blagajn. Vprašanje bolnic na Dunaju je res pereče in je poteza kanclerja Raaba brez dvoma dobra in gre za tem, da pridobi svoji stranki ne glasove zdravnikov, ki kot premožni ljudje itak povečini glasujejo za njegovo stranko, ampak glasove bolnikov in bolniških zavarovancev.

Tudi sicer je v ukrepih vlade videti željo po pridobitvi simpatij volilcev. Tako je sedaj stopila v veljavo sprememba rentnega zakona, ki bo nekoliko povišal prejemke rentnikom. Gre za 230.000 oseb, ki bodo dobivali odslej nekaj 100 šil. več na mesec. Se razume, da bodo za to hvaležni ministru za socialne zadeve, ki je socialist in morda bo kdo v znak hvaležnosti oddal glas njegovi stranki.

Socialisti imajo resne skrbi za volitve in za ta teden je bil sklican izredni svet stranke na Dunaj, ki se bo bavil s predvolilnim položajem. Po tem svetu je pričakovati energičnejšo volilno propagando stranke, ki menda svoje najtežje »topove« štedi za zadnje trenutke.

Zahteve časnikarjev

Pri volilni propagandi bodo pa pri vseh strankah igrali seveda znatno vlogo časopisi. Prav te dni so novinarski sindikati zahtevali od lastnikov listov nekatere izboljšave kolektivne pogodbe, kar so pa vsi lastniki listov, brez ozira na politično barvo, odklonili. Pogajanja še tečejo in če si bodo gospodarji listov, ki so bodisi politične stranke same ali pa ljudje in skupine, ki so z njimi po raznih interesih povezane, hoteli pridobiti sodelovanje tistih, ki časopise v resnici »delajo«, jim bodo vsaj nekoliko morali ugoditi.

Rebrca in politika

Pri nas na Koroškem pa so se socialisti vrgli predvsem na poudarjanje temnih znakov na gospodarskem obzorju. V tem jim je prav prišel nameravani odpust 106 ženskih delavcev in 6 invalidov v papirnici na Reberci. Nadomestili jih bodo stroji, kajti tovarna se modernizira. Delegacija sindikata kemičnih delavcev se je že zglasila pri deželnem glavarju Wedenigu ter ga naprosila, da prizadetim delavskim močem ohrani delovna mesta, kajti kapelški okraj je itak gospodarsko zaostal in bi odpuščeni ne mogli najti druge zaposlitve. Deželni glavar jim je obljubil, da bo storil kolikor je pač v njegovih močeh, socialistično časopisje pa zadevo uporablja za propagando proti »kapitalistom«, ki se jim gre samo za dobiček in da je delavec žrtev v vsakem primeru. Tega pa ščiti seveda samo — socialistična stranka. Pa v prihodnjih tednih bomo še z raznih drugih strani slišali podobne izjave v prid »malega človeka«.

———

10 nagrobnih križev je bilo uničenih na pokopališču v North Cray na Angleškem. Policija je ugotovila, da zlikovci pripadajo posebni sekti »častilcev hudiča«. V Angliji, pa tudi v Zapadni Nemčiji se kljub modernemu napredku znatno širijo skupine vražarjev in praznovercev.

Salonski voz nacističnega maršala Göringa so spet postavili v službo v Innsbrucku. Ta železniški voz, ki je izredno luksuzno izdelan, je podjetni rejeni maršal uporabljal za svoje vožnje po »tretjem rajhu«, posebno kadar se je podajal na lov. Sedaj služi kot šolski voz državnim železnicam. V njegovi notranjosti so namestili vrsto modernih preizkusnih naprav.

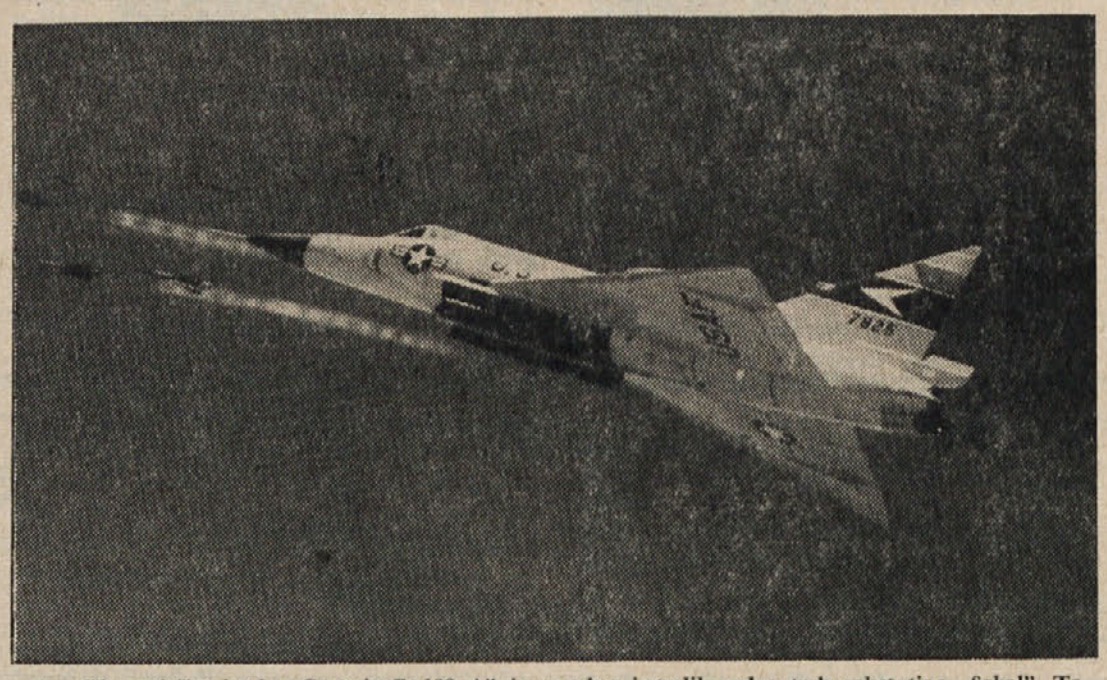

Ameriško vojaško letalo „Convair Fa-102 A" je pravkar izstrelilo salvo treh raket tipa „Sokol". Te izstrelke posebna elektronska naprava avtomatično uravnava proti določenemu cilju. Svetle lise, ki jih vidite, so zračni valovi, ali posledice pritiska, ki ga na zrak izvaja reakcijski pogon raket, ki drvijo z nadzvočno hitrostjo. („Tarantel Press")

SLOVENCI
doma in po svetu

Slovensko-ruski razgovor v Ameriki

Senator Frank Lausche, ki je slovenskega porekla in rad govori slovensko ter svoj izvor vselej s ponosom poudari, je bil imenovan v zunanjepolitični odbor ameriškega senata. Ta odbor odloča o smeri ameriške zunanje politike in ima med drugim pravico potrjevati ameriške poslanike v inozemstvu. Je najvažnejši ameriški parlamentarni odbor. Ko se je nedavno mudil v Ameriki sovjetski ministrski podpredsednik Anastas Mikojan, se je sestal tudi s člani tega odbora. Sovjetskega gosta je spraševal prav senator Lausche. Lausche je stavljal vprašanja v slovenščini, Mikojan pa je odgovarjal v ruščini. Čez čas pa je tudi Lausche presedlal v ruščino, ki se jo je začel učiti pred dvema letoma. Med drugim je Lausche vprašal Mikojana, kje so ameriški letalci, ki so jih sovjetski lovci pred časom sestrelili. Mikojan ni vedel dati pravega odgovora in se je zvil rekoč, da on vidi, da ima Lausche komuniste hudo v želodcu. Pristavil pa je, da pozna Lauschetovo domovino, to je Slovenijo, kjer je pred leti z maršalom Titom lovil jelene.

Uspeh slov. visokošolcev na tržaški univerzi

Prvič v zgodovini univerze v Trstu se je pri volitvah v študentovsko reprezentanco pojavila poleg več italijanskih list tudi slovenska. Študentovska reprezentančna organizacija zastopa interese študentov pred oblastmi, poleg drugega pa razpolaga tudi z znatnimi denarnimi sredstvi za študijske podpore potrebnim dijakom ter za pospeševanje kulturne delavnosti. Nastop slovenske liste je zbudil veliko nasprotovanje med italijanskimi šovinisti in sprva so res dosegli, da je volilna komisija slovensko listo sploh odklonila. Toda demokratični italijanski študentje so sprevideli, da je tako postopanje nezakonito. Na izredni skupščini je bil odstavljen predsednik študentovske organizacije, ali kot ga imenujejo „tribun", slovenska lista „Adria" pa je bila potrjena. Toda sedaj je prišel udarec proti slovenski listi z druge plati. Takozvani „slovenski napredno-socialistični akademiki" so dobili navodilo, da glasujejo za italijansko levičarsko listo, na katero je bil sprejet en slovenski kandidat. Celo v slovenskem časopisju napredno-socialistične smeri je bilo brati pozive slovenskih študentov, da naj raje oddajo glas italijanski levičarski listi kot pa slovenski, ker je pač prvo politični nazor, potem pa šele narodnost. Njim se je šlo za to, da krščansko usmerjena italijanska lista ne dobi večine. Pri volitvah pa je le-ta le dobila največ glasov, slovenska lista „Adria" pa je zabeležila časten uspeh. V odboru reprezentance bosta sedela dva njena zastopnika. „Progresivni slovenski kandidat" pa je bil na italijanski levičarski listi menda prenizko, da bi prišel v odbor. Je pač prinesel premalo slovenskih glasov.

Angleško gledališče gostuje v Ljubljani

Na svoji turneji po jugovzhodni Evropi je angleško gledališče „Old Vic" iz Londona obiskalo tudi Ljubljano. Je to eno na tradiciji najbolj bogatih in kvalitetno visoko stoječih angleških gledališč. S posebno ljubeznijo goje Shakespereja. V Ljubljani so dali „Hamleta", najbolj poznano igro tega velikana angleške dramatike, čigar dela so bila napisana pred 400 leti, a so do danes ohranila aktualnost in svežino. V Sloveniji je „Hamlet" v mojstrskem prevodu Otona Župančiča postal prava ljudska igra, kar je nov dokaz, da je tudi priprosto ljudstvo dovzetno za resnično umetnost, pa naj je še tako globoka.

Angleški gostje so podali „Hamleta" v izvirnem jeziku ter so pri napolnjenem gledališču doživeli prodoren uspeh. Po predstavi so igralci izrazili začudenje, da so tako hitro dobili kontakt s publiko, ki jim je od dejanja do dejanja pozorneje sledila. Pač ne vedo, da se Slovenci pridno in radi učijo druge jezike. Tako je glavni igralec, ki je predstavljal nesrečnega danskega kraljeviča Hamleta, dejal po predstavi: „Gostovali smo po mnogih deželah. Bili smo v Bruslju in v Skandinaviji, pravkar se pa vračamo s turneje po Ameriki. Toda zagotovim vam lahko, da tako čudovite in tople publike kot pri vas, nismo nikjer našli."

Goriški študentje marljivo študirajo

Na tehniški visoki šoli v Milanu je diplomiral za inženirja elektrotehnike g. Janez Kacin, sin znanega slovenskega šolnika in kulturnega delavca dr. Antona Kacina. Za doktorja medicine sta promovirala na univerzi v Padovi gg. Jože in Dino Vrtovec. Vsi so absolventi slovenskih šol, ki jih je po vojni ustanovila zavezniška vojaška uprava za slovensko manjšino v Italiji.

Ugledni koroški možje slovenskega rodu

(Iz zapuščine pokojnega prelata Valentina Podgorca)

Slikar Marko Pernhart

Ulica, ki vodi od glavne pošte do Novega trga v Celovcu, se imenuje Pernhartova. Za časa vlade nacizma so spreminjali imena cest, te ceste se niso upali dotakniti, preveč je za Celovec in za Koroško pomembno ime slikarja Pernharta. Rodil se je Pernhart l. 1824 v Medgorjah nad Grabštajnom. Oče je bil mizar. Pripovedujejo, da je oče Pernhart izdeloval korita za čebele. Umevno, tedaj je imel skoraj vsak gospodar tudi svoj čebelnjak. Da čebelica najde domov v svoj panj, trdijo čebelarji, je treba čelnico, sprednjo deščico panja, izrazito zaznamovati s slikanimi podobami. Pripoveduje se, da je tisto slikanje čelnic oče kmalu prepustil brihtnemu Markecu. V koroškem muzeju (Heimatmuseum) v Celovcu je shranjenih tudi nekaj čelnic in par izmed teh je tako lepih, da se mora priznati, da to ni napravil navadni mizar, ker so slike naravnost umetniške. Slike sicer niso podpisane, ali mnogi domnevajo, da so te čelnice Perhartovo delo.

Mlademu fantu pa domača izobrazba ni zadostovala. Ljudje, ki so videli njegove slike, so mu svetovali, naj postane slikar in čopič se mu je bolj prikupil kakor žaga in sekira. V Celovcu je vstopil kot učenec pri slikarju Hauserju. Tu je Marka spoznal kanonik Herman, ki je zapazil izredno nadarjenost slovenskega mladeniča. Kanonik Herman je imel stike z goriškim nadškofom Lušinom, ki je bil domačîn iz Tinj in se je za fanta zavzel. V Celovcu je živel in deloval tedaj slikar Edvard pl. Moro, ki je slovel kot slikar pokrajin in je Koroški zapustil vrsto izbornih slik: Veliki Klek, Podobe iz Roža in iz celovške okolice, Pogled iz Otmanj na Karavanke i. dr. Moro je Marka spravil k boljšemu mojstru, slikarju Bökelenu. Moro je slikal in risal pokrajine, ni čuda, da se je tudi mladi Pernhart vrgel na to vrsto slikarije. Posebno se je prikupila mlademu umetniku zimska pokrajina. Pripoveduje se, da je Pernhart često sedel pozimi ob Vrbskem jezeru. Vzdrževal si je v posebni žari žerjavico, na kateri si je grel roke in barve. Slikal je zasneženo ravnino, zasneženo drevje, zasnežene bregove in vrhove.

Prijatelji so takoj spoznali vrednost teh slik in so Pernhartu pomagali, da je odšel v Monakovo. Pernhart je bil izredno priden in delaven, znal se je varovati dvomljive družbe, ki nam je pokopala toliko mladih talentov. Kmalu si je Pernhart nabral celo galerijo izbornih podob s Koroške in Kranjske. Njegov talent se lepše zrcali iz barvnih pokrajin. Slikal je razgled z gore svete Helene poleg Otmanj. Te slike krijejo ves hodnik škofijske palače v Celovcu. Ena najlepših podob, ki predstavlja Bled, je danes lastnina hčerke ranjkega profesorja Apiha v Celovcu. Ta Bled kar žari v svojih živih barvah in umetniki zatrjujejo, da je Pernhart slikal plavo zelenkasto prozorno vodo kar edinstveno lepo. Te prozornosti menda doslej še ni znal dati vodi noben umetnik.

Ko se je l. 1854 cesar Franc Jožef poročil s bavarsko kneginjo Elizabeto, je hotela cesarskemu paru tudi Koroška podariti nekaj izbranega. Poklonila mu je album najlepših gradov, ki jih je narisal Pernhart. Tako je umetnik postal znan na cesarskem dvoru, po vsej Avstriji in Evropi. Od l. 1854 naprej je Pernhart pošiljal slike na razstave avstrijskega umetniškega društva. Med temu podobami sta bili dve s Klopinjskega jezera. Za cesarico pa je izdelal posebno serijo koroških podob. Največ se je trudil z Velikim Klekom. Hotel je vse naravne krasote, ki jih nudi pogled na tega planinskega orjaka, spraviti v svoje podobe. V letih 1857-58-59 je bil sedemkrat vrh Kleka. Podoba z razgledom s Kleka, je 54 čevljev dolga in 9 čevljev visoka. To panoramo je Pernhart razstavil v Celovcu, potem v Gradcu, nazadnje na Dunaju, kjer je potem avstrijsko planinsko društvo sliko kupilo. Pozneje je podobo odkupil celovški muzej. Zdaj visi podoba v muzeju Rudolfinum. L. 1849 je Pernhart bil na vrhu Triglava. Od l. 1864 naprej je izdajal »Podobe s Koroške«. Vredno omembe je, da je Pernhart s svinčnikom narisal 200 risb koroških gradov in razvalin, ki tvorijo po svoji dovršenosti dragocen biser koroške umetnosti. Risal je tudi razne šegave prizore. Risal je še razgled s Stola, razgled z Dobrača, razgled s Svinške planine, razgled z Velikega Strmca in razgled z Višarij.

Sloveči naš slikar je umrl l. 1871 in je pokopan v Št. Rupertu, kjer so mu napravili nagrobni spomenik v obrisu Velikega Kleka, ki ga je v svojem življenju tako ljubil.

NAJHITREJŠE ŽIVALI

Še pred sto leti je bil človek na zemlji zelo nebogljen. Race so znale bolje plavati, ptice hitreje leteti, orel je ostreje videl, skoraj vse živali so tekle hitreje, kengurù je dalje skakal, jazbec je bolje kopal. V sto letih pa je tehnika vse prekosila. Letala drvijo danes po zraku z nadzvočno hitrostjo. Medtem ko so prej jeseni s hrepenenjem v mislih spremljali žerjave na njih poletu proti jugu, jih danes pustimo z letalom daleč za sabo in v nekaj urah preletimo razdaljo, za katero potrebujejo ôni mnogo tednov.

Ker so živali lahko igraje zbežale ali odletele pred nami, smo njihovo hitrost vedno občudovali, zavidali in — precenjevali. Šele pred nekaj desetletji so začeli pravilno meriti hitrost posameznih živali.

Ko so v Vzhodni Prusiji ustanovili slovito ptičjo opazovalnico Rossitten, so tudi kmalu začeli meriti hitrost ptičjega leténja z uro. Tako so dognali, da preleti skobec 41 kilometrov na uro, galeb, vrana in ščinkavec dosežejo na uro 50, sôkol selec in kavka 60, škorec 75, divja gos 70 do 90, divja raca 72 do 97 in lastovka 100 do 120 km.

Tudi vojaško suknjo so v drugi svetovni vojni oblekli ptičjeslovci; nekateri so se znašli pri protiletalskem topništvu. Če se je nudila priložnost, so z dragocenimi in natančnimi inštrumenti tudi oni merili hitrost divjih gosi in drugih ptičjih jat. In pri tem so dobili prav iste številke kot v Rossittenu nekaj časa prej. Ti ortinologi so pa tudi doživeli, da so opazovalci pri protiletalskem topništvu večkrat naznanili jate ptic selivk kot »jate sovražnih letal.« In proti tem nedolžnim ptičjim jatam so potem v obliki granat popokala v zrak cela premoženja. Upajmo le, da niso sestrelili preveč teh domnevnih sovražnikov!

Posebno hitro letijo ptiči hudourniki. Oni dosežejo celo 150 km na uro, to je 40 do 50 metrov na sekundo, medtem ko prevozi brzovlak največ 40 metrov v sekundi. Samo na kratke razdalje so ptice lahko še hitrejše. Kormoran, ki je mislil, da ga zasleduje letalo, je zdržal 15 km s hitrostjo 105 km na uro, medtem ko preleti normalno le 70 km na uro. Če hudournik lovi, lahko šine po zraku tudi s hitrostjo 200 km na uro. Sokol selec, ki se spusti v padalnem poletu na goloba, doseže celo 250 km, to je pa že hitrost letala. Seveda so te vrhunske hitrosti možne le za majhen čas, in v tem je razlika od naše tehnike.

Čeprav leti ščinkavec s hitrostjo 52 km na uro v 8 do 10 urah na dan ne preleti morda 500 do 600 km, ampak v resnici le 10 do 25 km. Štorklja si vzame za svoje potovanje 80 do 100 dni časa, na dan prejadra le 100 do 120 km, kar lahko opravi v dobrih dveh urah. Ptice potujejo na jug torej kar počasi, vmes iščejo hrano in se jim nikamor ne mudi tako zelo kot ljudem.

Le tiste ptice, ki ne znajo plavati, se morajo nekoliko bolj potruditi. Od Danske do Anglije, ki sta 450 do 600 kilometrov narazen, pomeni to biti 8 do 12 ur v zraku. Ob slabem vremenu popadajo mali ptičji potniki izčrpani na ladje in se skušajo odpočiti. Razne ptice, ki ne plavajo, preletijo naravnost neverjetne razdalje. Tako preletijo nekatere selivke iz Aljaske preko Tihega oceana okoli 4.000 km. Sokoli in čebelojedi preletijo brez postanka 3.000 km široki Indijski ocean med Afriko in Spodnjo Indijo. Tudi pri hitrosti 100 km na uro se to pravi biti nenehno 30 ur v zraku.

Da kiti, morski levi, delfini, morski psi in druge ribe spremljajo parnike, jih brez težave prehitijo in obkrožajo, so pomorščaki že pogosto opazovali.

V primeri z drugimi živimi bitji ljudje seveda niso nobeni hitri tekači. Rekord v teku na 100 metrov znaša 10.1 sek., kar bi bilo 35 kilometrov na uro. Rekord na teku 5.000 metrov ustreza hitrosti 22 km na uro, medtem ko je rekord Čeha Zatopeka iz leta 1950 v teku na 10.000 metrov še nekaj nižja hitrost na uro. Veliko hitrost lahko zdrži človek le na zelo kratke razdalje. Celo olimpijski prvak bi s svojimi mišičastimi nogami ne mogel ubežati črni mambi, orjaški strupeni kači, katere ugriz je za človeka vedno smrtonosen. Ta kača se vzpne tako visoko kot je človek in ga s sunkom brez nadaljnjega podre.

Danes hitrost raznih živali lahko zelo natančno merimo, če jih zasledujemo z avtom in pri tem gledamo na brzinomer. Tako je na primer uspelo dohiteti emuja, velikega avstralskega noja, šele pri hitrosti 60 do 70 kilometrov. Geparda pa na neravnih stepah tudi najhitrejši avtomobili ne morejo ujeti. Gepard je najhitrejša žival na kopnem, saj doseže 130 km na uro. Hrti, ki so na nekem angleškem dirkališču tekli za stavo z afriškimi gepardi, jih niso mogli dohiteti. Psi so pretekli 100 metrov v 6 sekundah, kar ustreza 60 kilometrom na uro, gepardi pa so pretekli 100 metrov v 5 sekundah, to je s hitrostjo 72 kilometrov na uro. Tako lahko ta velika mačka igraje ujame razne ptice, ki hočejo pred njo vzleteti.

Čeprav bi mi hitrostni rekord morda prisodili psom, ga imajo velike mačke. Med psi so pač najhitrejši hrti. Skoro prav tako hitro beži divji kozel-skakač, neka afriška antilopa, medtem ko napravi kravja antilopa 60 km, divji zajec 50 km, gnu in zebra 60 do 65 km in prav toliko tudi dirkalni konj. Jezdni velblod lahko preteče 50 km na uro, slon 25 do 32 kilometrov. Divje mačke so rade tekle poleg avtomobila, ki je vozil 40 km na uro.

Povodni konj lahko prav tako hitro teče kot konj, v diru pa ni tako vztrajen. Tudi medvedu, ki se zdi zelo okoren, človek peš ne more ubežati.

Antilope, zebre in žirafe lahko le kratek čas bežijo zelo hitro: tedaj ko skušajo ubežati leopardom in levom, ki se iz bližine z neverjetno urnostjo vržejo na plen. Druge roparice, kot na primer volkovi, še malo niso tako hitre, so pa zato vztrajnejše. Volkovi gonijo svoj plen v tropih tako dolgo, dokler preganjana žival ne obleži izčrpana. Na dolge proge zmaga vedno tisti, ki je sicer počasnejši, a vztrajnejši. Zato je pri dirki med konjem in velblodom, do katere je pred nedavnim prišlo v Turčiji zaradi neke stave, zmagal velblod, ki je sicer počasnejši. Konj in velblod sta morala preteči 150 kilometrov.

Sicer pa se človek tolaži, da živijo na zemlji še počasnejša bitja nego je on, pa ne samo polži in deževniki. Lenivec se pomika s hitrostjo 300 metrov na uro, pri tem pa niti ni len, ampak se pošteno trudi!

FRAN ERJAVEC: 232

KOROŠKI SLOVENCI

III. del

Dne 4. I. 1802. je odtegnil skupščini vse še nerešene zadeve, državni svet je proglasil zasedanje skupščine za zaključeno in pri obnovitvi petine njenih članov so bili zamenjani ravno najtrdovratnejši z brezpomembnimi, a pokornimi člani. Bonaparte pa ni zaupal več niti svojemu lastnemu državnemu svetu, temveč je obravnaval najvažnejše svoje načrte le še z brezpogojno zvestimi mu člani. Končno mu je pretila tudi nevarnost vojaške vstaje. Spričo sklenjenega miru je namreč po Parizu kar mrgolelo nezaposlenih, a častihlepnih generalov, zavidnih Bonaparteju za njegov nagli vzpon. Ti so prirejali z nekaterimi vidnimi civilisti tajne sestanke, toda Bonaparte jim je prišel kmalu na sled in jih nekaj pozaprl, druge pa pregnal v kolonije, od koder se večina ni več vrnila.

Vse navedene težave pa Bonaparteju očividno niso nikoli povzročale sivih las, temveč le spodbujale njegovo odločnost. Po podpisu amienškega miru je v teku nekaj mesecev prav pri koreninah preobrazil vso osrednjo oblast, spremenil republiko že v nekako monarhijo, znal pridobiti na svojo stran večino protirevolucionarjev, okrepil prevlado vdanega mu imovitega meščanstva in dne 10. IV. 1802. je slovesni Te Deum v pariški stolnici proslavil pomirjenje Cerkve z revolucijo. Nekaj dni zatem je bila izdana tudi amnestija za vse nekompromitirane emigrante. Z njo ni bil le razveljavljen zakon, po katerem je vsak emigrant, če so ga zasačili na francoskih tleh, zapadel smrti, temveč jim je bilo vrnjeno celo vse zaplenjeno imetje, ki še ni bilo prodano in vrnil se je res velik del emigrantov. V veliko zadoščenje rojalistov je Bonaparte odpravil tudi vsakoletno praznovanje usmrtitve kralja (21. I.) in dne 19. V. si je ustanovil posebno »častno legijo«, sestoječo iz 15 »kohort« po 250 mož iz odličnejših rodbin, ki je tvorila nekako milico njegovega režima.

V zakonodajni skupščini in v državnem svetu se je skušala še vedno uveljavljati trdoživa republikanska opozicija, ki jo je pa ugnal Bonaparte s podporo svoje vdane mu najbližje okolice. Ko je bil meseca maja naznanjen senatu amienški mir, je eden njegovih članov predlagal, naj bi v znak »narodne hvaležnosti« imenovali »Napoleona Bonaparteja« (s tem se je prvič uradno pojavilo odslej tako slavno njegovo krstno ime) za dosmrtnega konzula. Bonaparte je odvrnil, da bi bil pripravljen sprejeti, ako bi bila to »želja ljudstva«. Glede nato ga je senat dne 2. VIII. 1802. res proglasil za dosmrtnega konzula in ta sklep je potem odobrilo tudi ljudsko glasovanje s tri in pol milijona glasovi proti 8000 (že ta dosmrtni konzulat je dejansko bila monarhija, ki se je pa še skrivala za demokratično krinko).

Spričo te izvolitve sta državni svet in senat tudi takoj spremenila ustavo v tem smislu, a ta je postala itak že davno zgolj mrtva črka, ker se Bonaparte pri svojih ukrepih nanjo ni nikoli oziral. Vsi nekdanji revolucionarji, ki so bili medtem že navezali svojo usodo na Bonapartejevo, so pa že tedaj mislili celo na njegovo proglasitev za dednega vladarja, ker so se zavedali, da more le on zagotoviti državi nje »naravne meje«, njim samim pa stalnost. Tak cilj je imel vsekakor že tudi Bonaparte sam, čeprav se je bistro zavedal večne negotovosti svoje nagle veličine.

Z novo, popravljeno ustavo iz l. 1802. si je prisvojil Bonaparte posebne pravice, ki jih nimajo niti ustavni vladarji: dobil je pravico sam sklepati mirovne pogodbe, izključno pravico postavljati kandidate za senat, postavljati vse vodilne javne uradnike, spreminjati in tolmačiti ustavo itd., pravice zakonodajne skupščine so bile pa bistveno pristrižene. Volitve in volilna pravica so bile skrajno omejene, kajti velik del članov upravnih in drugih ustanov se je dopolnjeval s kooptacijami in so ostali potem na svojih mestih navadno do konca Napoleonove dobe.

Vse reforme iz l. 1802—1803. so na eni strani bistveno še razširjale Bonapartejevo oblast, a na drugi strani jih je on izrabljal za neumorno nadaljnje notranje urejevanje in utrjevanje z revolucijo tako razdrapanih političnih in socialnih razmer v državi. Ustaljene so bile upravne in sodne oblasti in ustanovljene različne stanovske zbornice (za trgovino, obrt, notarje, odvetnike itd.). Vsa družbena ureditev je mogla biti postavljena seveda predvsem na imovite sloje, ker je on tudi prevzel oblast sporazumno z meščanstvom. Nadarjenim, a revnim izobražencem ni zaupal, češ, da so ti le kvas revolucije, zato jih je skušal zaposlovati kot tehnične uradnike. Na tedanje reforme je bil Bonaparte vedno ponosnejši kot na vse svoje bitke.

Najznamenitejši plod tistih let je bil novi državljanski zakonik, znan pozneje pod imenom Napoleonov zakonik (Code Napoléon) in proglašen dne 21. III. 1804., ki tvori nekak kompromis rimskega in običajnega prava ter raznih načel revolucije. Z njim je le potrdil razne revolucionarne pridobitve iz l. 1789. (ukinitev fevdalnega plemstva, razne svoboščine, laično državo), posvetil v njem posebno pozornost ponovni utrditvi družine z veliko očetovsko oblastjo, utrdil je načelo zasebne lastnine, a preprečeval preveliko zemljiško posest, skušal povsod zavarovati državne koristi itd.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

TINJE — RAKOLE

Minuli mesec smo pokopali na tinjskem pokopališču Petrovo mater Marijo Zupanc iz Rakol.

Mi zaostali Rakolani pa se pripravljamo na vesoljni potop ali pa letovišče, ki bo delalo konkurenco Klopinju in Vrbi. Pod našo vasjo bo namreč potekal več kilometrov dolg nasip, ki bo zajezil z elektrarno v Kazazah povezano jezero, o katerem pravijo, da bo njegova vodna višina celo nekaj metrov nad Rakolami, nas Rakolane pa bo ščitil nasip. Upamo, da ga bodo gradbeno postavili tako trdno, da ga tudi najhujši vodni pritisk ne bo podrl.

V naši farni cerkvi pa smo z novim g. proštom lepo opravili velikonočne praznike in zapazili, da se je v zadnjem času tudi močno dvignilo število otrok, ki se zbirajo v farni cerkvi ob oltarju.

Na Veliko noč pa smo raz prižnico slišali, da bomo kmalu pristopili k obnovi skoraj razpadlega križevega pota na zapadni strani tinjske cerkve. Vsaka vas naj bi prevzela eno postajo. Upajmo, da se bo g. proštu posrečilo izvesti ta prvi obnovitveni načrt. Tinje bodo pridobile.

LOČE POD JEPO

Velikonočne praznike smo preživeli kar prijetno. Vreme je bilo ugodno, le v nedeljo zjutraj je pričelo nekoliko deževati, zaradi česar je običajna procesija odpadla. V Bačah se je pri nedeljski drugi maši zbralo mnogo domačih in nekaj tujih vernikov. Nastopili so vrli in neutrudljivi domači pevci, ki so tako glasovno kot melodično zopet dokazali vse svoje znanje. Splošno priznanje ni izostalo. Baško cerkvico zdaj krase še popolnoma nove, lepo izdelane in moderne klopi, katere je č. g. župnik Škofič na velikonočni ponedeljek pred mašo tudi blagoslovil. Klopi so za domače prilike res nekaj novega, posebno primerne pa so za starejše ljudi. Splošno občudovanje in priznanje ne manjka! Pridni zbiralci, predvsem pa darovalci z dobrim namenom, so opravičeno ponosni nanje. Ko smo se v tem prazničnem in prijetnem razpoloženju vračali iz cerkvice po ovinku, pa smo morali na naše največje začudenje žal videti, kako so pri neki gostilni na velikonočno nedeljo zidarili. Delo ob nedeljah in praznikih ne prinese sreče.

Višek velikonočnega razpoloženja pa smo doživeli na velikonočni ponedeljek popoldne v polni prenovljeni »Pušnikovi« dvorani pri igri »Revček Andrejček«, s katero so gostovali šentjakobski prosvetarji pod režijo neumornega č. g. Zaletela, ki je zbranim v »Emavsu« obrazložil najprej vsebino te igre. Igralci so svoje vloge rešili v splošnem prav dobro, posebno Andrejček, Marička, Janez in Janezun so bili kos svojim razmeroma težkim vlogam. Šentjakobčanov se drži zasluženi sloves, radi prihajajo k nam, žal še vedno preveč poredko. Upamo pa, da nas bodo kmalu zopet obiskali s kako prireditvijo. Prisrčna jim hvala!

Velikanska elektrarna v Kazazah

Dravo bodo vklenili v Podjuni, da bo zrastlo novo jezero

Oj Podjuna, kako si lepa!

Kjerkoli v Podjuni stojiš, pa naj si bo pri sv. Rozaliji, na Peci ali na Ruštatu pri Velikovcu, povsod bi vzkliknil z našo pesnico Milko Hartmanovo: »Oj Podjuna, kako si lepa!«

Moderna in napredna tehnika pa ne prizanaša niti naravnim lepotam in krasotam, ta tehnika terja tudi od narave same največjo produktivnost. Za torek, dne 24. marca, je sklicalo veliko podjetje »Österreichische Draukraftwerke« posebno tiskovno konferenco, da pojasni koroškemu in tudi štajerskemu tisku svoje načrte za bližnjo bodočnost. Sicer so o projektu Kazaze govorili že leta in pripravljali vse potrebno, da bi mogli z delom dejansko tudi začeti, manjkal pa je do sedaj potreben denar. Ko je po dolgih pogajanjih tudi to važno ali najvažnejše vprašanje rešeno, bodo letos mogli pristopiti h gradnji te velike elektrarne ob Dravi.

Na konferenci je uvodno g. inž. Werner obrazložil časnikarjem vse dosedanje in bodoče napore podjetja, za njim pa je govoril direktor podjetja g. dr. Krebs.

»Österreichische Draukraftwerke« je podjetje, ki deluje dvanajst let na področju proizvodnje električne energije. Po naslovu bi človek pričakoval, da gre pri tem predvsem za elektrarne ob Dravi. Dejansko pa je na podjetju močno udeležena tudi Štajerska. Poleg tega posveča podjetje tudi vso pozornost kaloričnim elektrarnam, ki proizvajajo električni tok iz premoga. Take naprave ima podjetje v Št. Andražu v Labotski dolini in sicer v napravah I in II ter na Štajerskem v Voitsbergu in četrto napravo te vrste nameravajo zgraditi v Zeltwegu na Štajerskem.

Na tiskovni konferenci so bili na zemljepisni karti porečja Drave razvidni vsi predvideni projekti in sicer Labot, Žvabek, Kazaze, Mohliče, Humperk, Bistrica v Rožu, Rožek in Št. Martin pri Rožeku. Teh osem velikih elektrarn naj bi izkoristilo padec Drave, ki znaša na tej razdalji 116 metrov.

Nastanek družbe

Po drugi svetovni vojni je ostalo na avstrijskem ozemlju mnogo industrijskih podjetij brez gospodarja in brez lastnika. Za časa nemškega rajha je predvsem na polju železne industrije nastalo veliko podjetje »Hermann Göring-Werke«, ki je bilo dejansko združenje bivše avstrijske železne industrije in njeno povečanje v vojnem času.

Leta 1946 je avstrijski parlament sklenil prvi zakon o podržavljenju industrije. Ta zakon je zajel 97 podjetij. Temu zakonu je sledil marca 1957 drugi zakon o podržavljenju, ki je zajel vso proizvodnjo energije, predvsem električne, in to razdelil na tri dele.

1. Zvezna družba — »Verbundsgesellschaft«, ki ima nalogo izravnanja potrošnje električnega toka v vsej državi in njej pristoja tudi pobuda za gradnjo novih elektrarn, ne pa gradnja sama.

2. Posebne družbe, kot je pri nas »Österreichische Draukraftwerke« in drugod Donaukraftwerke, Tauernkraftwerke, Ennskraftwerke, Salzachkraftwerke itd.

3. Deželne družbe, pri nas na Koroškem Kelag, ki imajo nalogo, da posredujejo tok direktno potrošniku. Te družbe dobivajo tok ali neposredno iz svojih lastnih elektrarn, Kelag n. pr. iz svoje velike elektrarne ob Borovnici pri Apačah, ali pa iz elektrarn posebnih družb, ki so obvezane po zakonu, da ta električni tok dobavljajo deželnim družbam po svoji proizvajalni ceni.

Posebnim družbam pa je po zakonu naložena naloga, da se pri svojih načrtih ravnajo po gospodarskih potrebah dežel in države. Torej morajo na primer »Draukraftwerke« graditi tudi kalorične elektrarne, čeprav so te dosti dražje v proizvodnji električnega toka kakor vodne naprave n. pr. ob Dravi. Kalorične naprave so potrebne iz gospodarskih vidikov, da se namreč uporabi domači premog, ki bi sicer ne našel odjemalcev. Tak načrt postaja zelo aktualen v Zeltwegu, kjer naj bi uporabili premog iz Fohnsdorfa. Štajerski politiki stremijo namreč za tem, da bi dobili v deželo cenen zemeljski plin iz Nižje Avstrije, na drugi strani pa nimajo uporabe za svoj lasten premog.

Seve gradnje velikih elektrarn niso mačje solze, marveč vprašanje težkih milijonov šilingov, katere je treba šele poskrbeti. »Draukraftwerke« obstajajo 12 let in imajo v svojih elektrarnah investiranih skoraj tri milijarde šilingov. Seve tako podjetje tudi nekaj nese. Vendar tudi vodstvo in vzdrževanje podjetja zahteva letno skoraj pol milijarde šil. Torej je tukaj v enem podjetju investiran skoraj trinajsti del avstrijskega letnega državnega proračuna, ki znaša za leto 1959 40 milijard šilingov. Avstrijska družba »Draukraftwerke« potrebuje za svoj delovni program letno 400 milijonov šilingov. Družba zamore iz svojih lastnih podjetij kvečjemu 300 milijonov, torej je bilo treba poiskati še dodatno 100 milijonov šilingov. Delničarji družbe so Koroška in Štajerska ter država sama. Zadnja je udeležena do 60 procentov, deželi pa po 20 procentov. Dodatne koroške obveznosti je prevzela deželna električna družba Kelag, tako da bo letos za gradnjo Kazaze na razpolago 130 milijonov šilingov. Seve ima Družba tudi še druge obveznosti in sicer dogovitve elektrarne Reißeck-Kreuzeck, Št. Andraž II, Zeltweg ter gradnjo lastnega upravnega poslopja v Celovcu. Ko je namreč pred 12 leti Družba začela poslovati, je imela na razpolago en prostor v baraki v Celovcu. Danes pa družba upravlja skoraj letno isto premoženje kakor vsa koroška dežela in potrebuje seve tudi primerne upravne prostore.

Kazaze bodo dale novo sliko

Denar za gradnjo je zagotovljen. Vsa elektrarna bo stala 668 milijonov šilingov. Gradnja sama bo trajala tri leta. Pod Kazazami bodo ob desnem bregu, ki je sedaj razmerno suh, pričeli graditi prve naprave, medtem ko bo vodovje Drave odtekalo na levem bregu. Ko bo projekt na desnem bregu končan, bodo vodo preusmerili na desni breg in na levem bregu gradnjo nadaljevali. Ob jezu samem bo vodna višina znašala 21 metrov. Zajezena voda bo segala celo 2 km v porečje Krke, ki se pri Železnem mostu izliva v Dravo. Nastalo bo torej novo jezero, ki se mora po svoji dolžini meriti celo z Vrbskim jezerom, ki je dolgo samo 18 km, novo podjunsko jezero pa bo merilo v dolžini 21 km. Največjo širino bo jezero doseglo med Klopčami in Št. Lovrencem in sicer bo širina znašala 1.200 metrov, na najožjem mestu pa bo širina znašala 200 metrov. Površina novega jezera bo odgovarjala približno Milštatskemu jezeru in bo znašala 10,2 km². Od teh 10,2 km² odpade na sedaj suho zemljo približno 7 km².

Družba »Draukraftwerke« pa je prevzela tudi obveznost, da kolikor mogoče zaščiti orno zemljo pred poplavo. To pa je mogoče samo z obsežnimi nasipi. Največji nasip bo segal južno ob Črnega gradu ob rakolskem gozdu do mesta južno od Dravskega dvora. Ta nasip bo zadrževal vodo, ki bo približno 4 metre nad Rakolami, ki ostanejo izven vode. Pač pa pride popolnoma pod vodo Posluhovo posestvo v tinjski fari in občino. To je največje posestvo, ki je prizadeto. V celoti bo poplavljenih 14 večjih kmetij in 24 manjših oziroma bajt. Ob Kamenskem mostu bosta prizadeti tudi obe gostilni in sicer pri Šipeku na južnem bregu in pri Jazarju na severnem bregu Drave. Teren Jazarjeve gostilne ne pride več pod vodo, pač pa tik ob vodo in bi bilo vzdrževanje poslopja jako težavno. Kakor pa čujemo, menda že pri Rozmanu tik pod postajo Tinje-Kamen pripravljajo novo restavracijo, ki bo potnikom pomagala tešiti lakoto in žejo.

Večina prizadetih kmetov in stanovalcev bo našla nove možnosti dela in življenja v velikovškem okraju. Sicer pa je prostor zelo redko naseljen, tako je torej število neposredno prizadetih dosti manjši kakor pri podobnih projektih v dolini Donave.

Kakor bo nasip ob Rakolah zaščitil vas in tudi rodovitna polja, ki so bila šele pred par leti z ERP-krediti osušena, sicer je bil to za vso Koroško najjužnejši kredit dovoljen iz ERP-posojila, tako bo podoben, vendar manjši nasip, zaščitil tudi Št. Lovrenc pred vodo.

Še nekaj iz tehnike

Novo podjunsko jezero bo vsebovalo 80 milijonov kubičnih metrov vode, dolgo bo 21 km in na najširšem mestu bo 1200 metrov široko.

Jez bo 6 m širok in po končanem delu izročen tudi javnemu prometu in bo tako nastala nova vez med severnim in južnim bregom Drave. Elektrarna sama je v globoki soteski Drave, ki jo na obeh straneh ščiti mogočno skalovje.

Nasipi, o katerih smo zgoraj pisali, imajo dolžino 5.3 km in bo zazidanega 430.000 m³ betona. Zaščitili bodo 330 ha rodovitne zemlje.

Posebna tehnična zanimivost bo prav gotovo tudi dviganje novega mostu pri Velikovcu. Ta most bodo z modernimi tehničnimi sredstvi dvignili za 3 do 4 metre.

Podjetje zaposluje danes pri vseh svojih elektrarnah 428 nastavljencev in 808 delavcev.

Pri gradnji kazaške elektrarne bo zaposlenih največ 1700 ljudi letno in sicer skozi tri leta. Pričakujemo, da bodo pri delu v Podjuni našli zaposlitev domači delavci, ki so prisiljeni iskati dela in kruha v Celovcu in drugod.

Z lastniki posameznih parcel in posestev se bo družba »Draukraftwerke« glede odkupa direktno pogajala.

Nova slika

Če stojiš pri Miklu na Ruštatu s pogledom proti Obirju in Peci, imaš vtis, da se poslavljaš od te prelepe pokrajine, ki bo v par letih nudila vse drugačno sliko. Gotovo bo to novo dolgo jezero tudi vplivalo na celotno podnebje pokrajine. Megla bo še gostejša, ptičja družina se bo spremenila, tujci se bodo hladili v novem jezeru, posebno tisti, ki jim je temperatura v Vrbskem in Klopinjskem jezeru v vročih poletnih dneh previsoka. Želimo pa, da bi napredek na tehničnem področju ne bil istočasno nov naval germanizacije na Podjuno, da bomo tudi še v desetletjih lahko z Milko Hartmanovo zapeli: »Oj Podjuna, kako si lepa.«

Tratnikov atej — sedemdesetletnik

Dne 15. aprila t. l. bo Tratnikov atej, g. Franc Resman, na Ledincah dopolnil svoje sedemdeseto leto.

Razburkana so bila ta desetletja, ki jih ima Tratnikov oče za seboj. Kot sin Tratnikove kmetije se je od vsega početka z vso ljubeznijo posvetil skrbi za dom in nato po poroki s Terezijo, roj. Šavnik, skrbi za številno družino. Devetero otrok je bilo namenjenih Tratnikovi družini in od teh je danes osem živih in oskrbljenih. Pri naprednem stremljenju po izboljšanju doma in gospodarstva, da bi tako zagotovil svoji družini življenjske možnosti in oskrbel svoje otroke, je založil v domačijo svoje telesne in strokovne moči ter tako bil tudi pobudnik svojim sosedom na gospodarskem področju.

G. Resman pa ni skrbel le za svoj dom, on se je tudi vedno v polnem obsegu zavedal, da je del vaške in občinske ter farne skupnosti. Tudi tem je posvečal kot občinski odbornik, kot član farnega odbora in v posojilnici in hranilnici svoje sposobnosti. Njegova beseda je zalegla, ker je bila beseda dobro premišljena in beseda izkušenega moža.

Ko pa je dopolnil svojih triinpetdeset let, so ga 14. aprila 1942, ravno za rojstni dan, gestapovci iztrgali iz lastnega doma in z ženo in sedmimi otroki vred odgnali kot »zločinca« v tujino. Le ene hčerke gestapovci niso dobili, ker je bila tedaj ravno pri sorodnikih zdoma.

V Hagenbüchach in Eichstätt je romala družina in se po hudem trpljenju julija 1945 vrnila domov. Tratnikov atej pa ni iskal maščevanja, on je s svojim delom zopet prožil roko tudi tistim, ki so bili več ali manj neposredno krivi na njegovi izselitvi in razlastitvi. On je zopet sodeloval v občinskem odboru, posvetil svoje znanje obnovi posojilnice in pomagal v fari povsod, kjer so njegove pomoči in njegovega nasveta potrebovali.

Tudi pri prosvetnem delu je bil Tratnikov atej med prvimi, slovenska narodna in cerkvena pesem mu je prirasla k srcu, saj še danes rad in z veseljem prepeva.

Tratnikov atej spada med naše koroške očake, ki naj bodo vzgled tudi nam vsem mlajšim, da je v boju za naravne in božje pravice vsaka žrtev upravičena in potrebna.

Tratnikovemu ateju želimo, da bi še desetletja v krogu svoje družine užival sadove svojega lastnega dela in da bi mu tudi njegovi vnuki v vsej doslednosti sledili.

Prisrčnim voščilom sorodnikov in sosedov k sedemdesetletnici se pridružuje tudi naš list z željo, da bi Vsemogočni bogato poplačal vse, kar je Tratnikov oče žrtvoval za svojo družino in za družino koroških Slovencev.

ZA ŽIVINOREJCE:

Pomen antibiotičnih dodatkov h krmi narašča

Vzporedno z naraščanjem prebivalstva na svetu raste tudi potreba po živežu od dne do dne. Ni je več dežele, ki bi si še mogla privoščiti ugodnje in se zanašati samo na naravo, da bo ta že sama poskrbela za vse potrebno. Človek mora vedno točneje premisliti, kaj bo počel z živežem, ki ga ima na razpolago. Ako naj bo zagotovljena prehrana rapidno naraščajočemu prebivalstvu v zadostni meri, je treba predvsem dvigniti na vsem svetu proizvodnjo kmetijskih pridelkov. Z intenzivnim gnojenjem, strokovnjaškim obdelovanjem zemlje, s pametno uporabo vode, odgovarjajočimi ukrepi za zaščito rastlin itd. se da doseči marsikaj.

Neki ameriški strokovnjak za vprašanja prehrane je mnenja, da večine živeža, ki je namenjen ljudem, ti sploh ne izrabijo, ampak ga uporabijo za krmljenje živine ali v druge svrhe, ki ne služijo človekovi prehrani. Glavno vprašanje je v tem, ker je človek pripravljen podcenjevati pomen užitnih živalskih produktov za svojo dnevno prehrano. Živalski proizvodi so spričo beljakovin in vrste drugih važnih snovi, ki jih človekov organizem sam ni zmožen ustvarjati, kot n. pr. rudninske snovi in vitamine, za prehrano človeka še prav posebno važni.

Ta ameriški strokovnjak napoveduje za bodočnost boj med človekom in živalmi za živež. Ta boj bo po njegovem mnenju privedel do tega, da bo moral človek vse bolj kot kdajkoli prej osredotočiti svojo prehrano na žitarice, na pšenico, riž, koruzo, oves, ječmen in proso. Kar za človeka ni primerno, n. pr. manjvredne žitarice, surova krma in paša, to bo preostalo živalim. Vendar pa zavoljo tega živali ne bodo trpele pomanjkanja, ker one lahko dobijo iz surove hrane več hranilnih snovi kot človek.

Važno pa je, da gojijo živinorejci predvsem kvalitetno mesnato živino. Pri tem jim pomagajo antibiotiki, kot n. pr. terramycin, katerega učinek na ugodno rast ja poznamo.

Če ta antibiotik primešamo normalni krmi, povzroči že čisto malenkostna količina prirastek na teži in boljše izrabljanje krme. Živina ni le hitreje godna za prodajo, ampak se tudi bolje razvija in ostane zdrava. Tudi če se zmanjša količina živalskih beljakovin v krmi, je mogoče doseči s tem antibiotičnim dodatkom h krmi boljšo rast kot s krmili, ki vsebujejo normalne količine dragocenih in dragih beljakovinskih snovi.

Dandanes ne gre več za to, če misli kmet, ali naj preizkusi te dodatke h krmi ali ne, dandanes je važno vprašanje, če si kmet more privoščiti to, da spregleda pomoč, ki mu jo nudi znanost z novimi načini krmljenja živine.

Poleg tega pa nikoli ne moremo dovolj preceniti gospodarskega pomena antibiotičnih dodatkov h krmi. V času, v katerem se na eni strani obdelana zemlja vedno bolj krči zavoljo gradnje novih cest, industrijskih podjetij, letališč, elektrarn itd. in se na drugi strani potreba po živalih na svetu rapidno veča, omogočajo prav ti dodatki h krmi intenzivnejšo rejo mesnate živine na manjših površinah ob skromnejših izdatkih za pomožne delovne moči.

Omenjeni ameriški strokovnjak za vprašanja prehrane meni tudi še, da se bo morala znanost baviti predvsem z iskanjem nadomestka za samo po sebi užitne živalske produkte, ki trenutno še ne služijo prehrani. Sedaj n. pr. uporabljajo beljakovinasto snov kasein za izdelovanje lepil, umetnih vlaken in predmetov iz plastike ter ga še vse premalo upoštevajo pri izdelovanju živil za človeka.

Pozor pri gozdarskih delih

Pri raznih gozdarskih delih pride vedno znova do težkih nesreč. Torej je treba tudi pri takih delih še prav posebno upoštevati varnostna pravila.

Pri podiranju dreves, ruvanju in spravljanju lesa mora nadzorovati eden od partije delo, pri čemer je treba paziti, da ena partija ne dela v območju dreves, ki jih druga podira. To območje obsega krog, katerega polmer odgovarja poldrugi dolžini drevesa. V tem območju naj se zadržujejo samo tisti delavci, ki imajo neposredno opravka s podiranjem dreves. Obsekavanje podrtih dreves istočasno s podiranjem dreves ni dovoljeno, ker so delavci, ki obsekavajo podrta drevesa, v stalni nevarnosti, da jih zadene drevo, ki ga drugi podirajo.

Ena partija ne sme istočasno spodžagati ali spodsekati več debel. Tudi ni dopustno pustiti stati spodžagana ali spodsekana drevesa za časa južine ali celo čez noč. Če je močno vetrovno ali če se slabo vidi, je podiranje dreves prepovedano. Debla s premerom od 20 cm naprej, merjeno v višini prs, je treba na strani, na katero naj se podere, zasekati in jih od nasprotne strani žagati. Zaseka mora odgovarjati vrsti kakovosti drevesa in je zato lahko globoka od najmanj ene petine do največ polovice debeline debla. Zadnja zaključna linija zaseke, prelomnica, mora biti vodoravna in v pravem kotu na smer padca. Rez pa mora iti vzporedno z dnom zaseke in najmanj 2 cm više kot prelomnica.

Na rebreh delovne skupine ne smejo delati druga nad drugo, če ne preprečuje valjenja in drsenja podrtih dreves naravna oblika tal.

Z zagozdami je treba zagotoviti smer padca drevesa. Preden začne drevo padati, je treba pravočasno in glasno opozoriti vse delavce. Če se je drevo pri padanju zataknilo, se sme osvoboditi samo s pomočjo za to primernega orodja. Veje, ki so med padanjem drevesa obvisele, je treba odstraniti.

Pri žaganju debel, lupljenju, odstranjevanju vejevja itd. mora ležati drevo tako, da se ne more prevaliti ali zdrsniti. Sicer ga je treba s potrebnimi ukrepi pred tem zavarovati. Za to nam služijo verige, vrvi, količi in podobno.

S spuščanjem podrtih dreves se sme pričeti šele takrat, ko smo se prepričali, da ni nikogar več v nevarni bližini. Pota in ceste je treba zapreti in postaviti na vidno mesto svarilne znake. Na strmih rebreh pa morajo biti razen tega še straže, katere lahko posvarijo vsakogar, ki bi prišel v bližino.

Tudi pri nadaljnjih delih ob spravljanju lesa je treba upoštevati zaščitne ukrepe in ukreniti vse potrebno, da preprečimo nesrečo. Pri delih na drevesih je treba poskrbeti za zadostno zaščito pred padcem z drevesa.

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, hišne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, šivalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

JOHAN LOMŠEK

ZAGORJE—ŠT. LIPŠ. P. Eberndorf

Na zahtevo ugodni plačilni pogoji, ceniki zastonj

Razvoju zadružništva je treba pomagati

Vsi krogi prebivalstva so si edini v tem, da je zadružna samopomoč nujno potrebna. Le glede obsega in izvedbe tozadevnih določb so mnenja zelo različna.

Kmetijstvo je pravočasno spoznalo vrednost samopomoči in se pošteno prizadeva razširiti zadružno samopomoč ter jo oblikovati tako, da mu bo zares služila. Če pa je ta cilj dosežen, tedaj kmetijstvo ni več navezano na javne podpore tako kot sedaj. Tisti krogi, ki jih konkurenca zadrug prizadene, pa ne mislijo tako. Sicer nimajo nič proti obstoju zadrug, toda radi bi videli, da bi bilo delovanje zadrug omejeno v taki meri, ki bi onemogočila zadrugam njihovo udejstvovanje na tržiščih. Po mnenju teh krogov naj bi se vrnile zadruge spet v svojo prvotno obliko nepomembnih, majhnih vaških skupnosti.

Jasno je, da takemu zatiranju zadrug ne bi nikoli privolili tisti gospodarsko šibkejši krogi prebivalstva, ki so navezani na učinkovito zadružno pomoč. Celo tisti bi se postavili na stran zadrug, ki sicer nimajo neposredne koristi od njih, a imajo razumevanje za pojmovanje svobodnega udejstvovanja skupnosti. Nasprotniki zadružne samopomoči bijejo torej boj brez izgledov na uspeh, kajti ideja in nujnost uresničitve te ideje bosta slednjič zmagali.

Zadrugam res ni ležeče na tem, da bi zatirale zasebne kroge gospodarstva, da bi ustvarile zadružni monopol. Zadruge načelno odklanjajo monopole in ne stremijo za monopolnimi položaji. Zadruge razumejo načelo svobodnega trgovanja in priznavajo tudi nujnost dviganja storilnosti ob pošteni konkurenci.

Zadruge ne odklanjajo programatike socialnega tržnega gospodarstva, če veljajo zaščitni ukrepi za gospodarsko in socialno šibkejše nasproti gospodarsko močnejšim silam po smislu — torej za vse pridobitniške sloje — enako. In ravno v tem stališču tiči pozitivnost zadružništva in iz tega mišljenja se poraja zahteva, da se mora tudi zasebno gospodarstvo odpovedati monopolističnim metodam trgovanja ter se sprijazniti z zadružno konkurenco.

Če zahteva zasebno gospodarstvo iste konkurenčne pogoje, zadružništvo to razume, polaga pa važnost na to, da morajo biti pogoji za začetek res enaki za vse. Zato bo nujno, da ukinejo okamenele določbe obrtnega reda in prenehajo z diskriminacijo zadrug.

Razvoja zadružništva ni mogoče preprečiti, vplivati bi se dalo nanj le z odstranitvijo starih predpravic in starih metod ter s povečanjem lastne storilnosti.

Če dodamo zadnji vodi, v kateri splaknemo volnene reči, košček kafre, se nam ne bo treba bati, da bi prišli do njih molji.

Našim gospodinjam

Ali uživate pravilno hrano?

Naša hrana naj bi dobavljala telesu vse potrebne snovi, ki jih to potrebuje za storilnost in zdravje. Poleg glavnih hranilnih snovi: beljakovin, maščob in ogljikovih hidratov, potrebuje naše telo od vseh stvari dnevno tudi takozvane dopolnilne snovi — masti po navadi celo malo preveč. ne elemente. Brez teh telo glavnih hranilnih snovi ne more prav izrabiti in se življenjski potek v našem telesu ne razvija nemoteno. Te dopolnilne snovi učinkujejo v hrani kot zaščitne snovi, ki krepijo odpornost telesa proti raznim boleznim. Če dalj časa uživamo premalo teh snovi, se najprej pojavi utrujenost, tek gine, ne ljubi se nam več delati, ne moremo se več zadosti zbrati in hitreje se nas lotijo razni prehladi; hujše motnje pa lahko še sledijo.

Na deželi sicer na splošno zaužijemo z dnevno hrano dovolj glavnih hranilnih snovi — masti ponavadi celo malo preveč. Kako pa je z važnimi dopolnilnimi snovmi, predvsem z vitamini?

Prav živila, ki jih dobivamo na deželi takorekoč iz prve roke, kot n. pr. mleko, sočivje, krompir, zelišča in sadje, vsebujejo veliko teh zaščitnih snovi in zato nikoli ne bi smela manjkati na mizi.

Kako pa izgleda v praksi? Še skoro povsod prevladujejo stare navade. Drži, zelenjadne jedi zahtevajo često več dela, toda spričo njihove velike vrednosti za zdravje se tega dela ne bi smeli ustrašiti. Kmečki ženi, ki si zna urediti delo in čas ter si omisli potrebne priprave, ne bo povzročalo pripravljanje takih jedi nič več skrbi in dela.

Lahko bi sedaj pričakovali, da je vse v najlepšem redu, če pride dnevno na mizo vsaj ena zelenjadna jed in nekaj zelišč, če pojemo poleg tega še nekaj sadja ali spijemo nekoliko sadnega soka. Na žalost to ne drži, kajti s kuhanjem često uničimo vse vitamine, ker imajo le ti to slabo lastnost, da so silno občutljivi za zrak, vodo in vročino. Zavoljo vsega tega je treba upoštevati naslednje:

Zelenjavo, krompir in sadje peremo le na kratko in ne puščamo ležati v vodi. Zelenjavo in krompir dušimo, ne pa kuhamo! Vodo tudi izrabimo. Jedi ne kuhamo predolgo in pazimo na to, da hitro zavrejo. Zelenjadnih jedi ne grejmo predolgo za tiste, ki pridejo kasneje h kosilu! Bolje je, da jih hitro shladimo in jih potem na kratko pogrejemo.

Najbolje se ohranijo vitamini v sveži hrani. Četudi ne maramo postati vegetarijanci, se vendar navadimo na to, da k vsakemu kosilu pojemo še nekaj svežega, naj bo to solata, sadje, paradižnik, kumarica ali redkvica. Posebno važno pa je postavljati na mizo sveža zelišča. Na deželi živimo tik ob viru vitaminov — treba je le spoznati njihovo vrednost in skrbeti za to, da jih z napačnim postopkom pri pripravljanju jedi ne uničimo!

Za manj kot šiling — zdravja in lepote

Da je limona okusen dodatek k različnim jedem in pijačam, vemo vsi. Da pa vsebuje limona še mnogo več, tega pa se ne zaveda marsikatera gospodinja.

Pred dobrimi 200 leti je angleški zdravnik Lind spoznal, kako važen je limonin sok proti skorbutu, strašni bolezni, ki je razsajala med mornarji, ki so uživali le konzervirano hrano. S konzerviranjem jedil pa se uniči večji del vitamina C, ki pa je neobhodno potreben za človekovo zdravje.

Po dolgih zimskih mesecih nas z veseljem pozdravijo topli sončni žarki. A kaj, ko smo prav spomladi nekako utrujeni, brez pravega življenja in prave volje. Vsakdo je že sam na sebi lahko občutil, da začno njegove moči proti koncu zime pešati in da se pojavijo razne bolezni, kakor slabokrvnost ali anemija, glavobol, živčna razdražljivost in tako dalje. Vse to pa je posledica pomanjkanja vitaminov, ker je bila naša prehrana pozimi kaj revna na sveži zelenjavi. Uživali smo več mesa, maščob in močnatih jedi, ki povzročajo v telesu kisline. Te in še druge škodljive snovi zastajajo v telesu, se polagoma nabirajo ter povzročajo razne neprilike. Zato spomladi telo naravnost prosi energične metle, da ga razbremeni in očisti te navlake.

Delovanje našega telesa lahko primerjamo delovanju parnega stroja. Ta mora za svoje obratovanje dobivati hrano v obliki raznega goriva. Gorivo zgoreva in razpada v pepel, pline, žlindro in drugo, kar moramo dnevno izčistiti. Tudi hrana v našem telesu zgoreva in razpada v ničvredne snovi, ki morajo iz telesa. Toda kakor potrebuje parni stroj poleg vsakdanjega, večkrat tudi še posebnega čiščenja, prav tako ali pa še mnogo bolj je potrebno za redno delovanje našega telesa temeljito čiščenje vseh zaostalih navlak, ki so se nabrale v raznih delih telesa. Telo je treba večkrat razbremeniti nepotrebnega balasta ter mu dati snovi, ki ga napravijo zopet živahnega in elastičnega.

Prav tu pa mnogo pripomore vitamin C. Najmanjša dnevna količina vitamina C mora znašati 25 miligramov, normalna pa 50 miligramov. Limona vsebuje približno 60 miligramov tega vitamina, torej nas sok ene limone pred zajtrkom zadostno oskrbi z vitaminom C za ves dan.

Limona pa ni samo pomembna zaradi svojega bogastva z vitamini, odlično nam pomaga tudi pri shujševalnih kurah in pride prav pri dietni hrani. Poleg vsega tega pa jo često rabimo tudi v kozmetiki, ker ugodno deluje na kožo, jo poživlja in čisti. Priporočajo jo posebno takrat, če je koža obraza medla ali utrujena; vrne ji svežino in barvo. Že dolgo jo uporabljajo za beljenje polti in omiljenje rjavih peg na obrazu. Iztisnjene limone so v gospodinjstvu še vedno koristne. Z njimi si odrgnemo roke, kadar jih zamažemo pri čiščenju razne zelenjave in sadja. Z njimi si pripravimo tudi izvrstno vodo za umivanje obraza. V steklen kozarec damo izžete limone, jih zalijemo s čisto vodo in pustimo kak dan na hladnem prostoru. Ta voda lepo izčisti kožo in jo osveži. Limona zelo pomladi utrujeno krhko kožo, ki se rada guba. Če pridete domov utrujeni in morate zvečer znova ven, boste dobili spet spočit obraz, svežo polt in mehko kožo, če si obraz najprej umijete, nato pa natrete z mešanico 100 g medu (svetlega) in 100 g limoninega soka. Čez četrt ure si izmijte obraz z mlačno vodo.

Iz limoninega soka in mleka si lahko doma pripravimo odlično kremo za roke in obraz. Na 2 do 3 žlice mleka dodamo žličko soka, dobro premešamo in takoj uporabimo. Tako kremo si pripravimo vedno sproti.

ZLATOROG

Na Triglavu so živele nekoč lepe ženevile. Pomagale so revežem po dolinah. Pastirčke so učile spoznavati zdravilne moči raznih gorskih zelišč. Zahvale niso marale. Gorje človeku, ki bi se drznil priti v bližino njihovih bivališč. Toča kamenja bi ga prepodila. Tudi divje, ko sneg bele koze so varovale vilina bivališča. Te koze je vodil izredno velik in močan kozel z zlatimi rogovi. Bele žene so ga zavarovale pred smrtjo s tem, da so iz njegove krvi, če je bil ranjen, zrasle »triglavske rože«. Če je kozel zdužil le en list te rože, je takoj zopet ozdravel.

Njegovi zlati rogovi so imeli še večjo čudežno moč. Kdor bi te roge dobil, bi našel pot k zlatim in srebrnim zakladom v gori Bogatinu. Te zaklade je čuvala mnogoglava kača.

Neki Benečan je izvedel od ljudi, da postane kača krotka kakor jagnje, če se je dotakne z Zlatorogovimi rogovi. Roge dobi lahko takrat, kadar jih hoče Zlatorog na novo pozlatiti v zlatem potoku, ki teče izpod Bogatinove pečine. Ko se je Benečanu posrečilo najti košček zlatega roga, je poiskal vhod skozi pečino k zlatu in srebru. Vse svoje žive dni je nosil zlato iz Bogatina v Benetke in je zaslovel po svojem izrednem bogastvu.

V starih časih je vodila iz Kobarida skozi Bovec in Trbiž precej lepa steza. Ob njej je stala ob izlivu Koritnice v Sočo lepa krčma. Bogati beneški in drugi trgovci so se ustavljali v njej, da si privežejo dušo. Ne samo dobra jed in izborna kapljica, še bolj jih je privabljala v krčmo lepa domača hčerka. Bogati tujci so ji dvorili. Posebno dobro je bil zapisan pri njej neki bogati Benečan, ki jo je obsipal z darovi. Prikupil se ji je tako, da je zavrnila svojega zaročenca, ko jo je prosil za ples. Njen zaročenec je bil lovec. Varovale so ga bele žene in mu dovolile, da je hodil po vsem Triglavu. Vzljubile so ga zaradi ljubezni do slepe matere. Marsikateri šopek cvetic je prinesel oholi krčmarjevi hčerki, le triglavskih rož ne. Teh si je zaželela in ga pozvala, naj ji jih prinese, rekoč: »Beneški gostje so boljši od tebe. Znani so ti bogatinski zlati zakladi, a mi jih ne prineseš, še triglavskih rož ne!«

Da ustreže svoji izvoljenki, se napoti v gore. Na poti ga sreča »zeleni lovec«, ki je pogubil že marsikaterega mladeniča, ker je hlepel po zlatu. Pridružil se je mlademu lovcu in mu kazal pot do Zlatorogovega kraljestva. Tam obstreli lovec Zlatoroga in ga težko rani. Zlatorog zbeži v skalnati svet, ki je poln prepadov. Lovec mu sledi. Pri zasledovanju zagleda najlepše cvetke in tudi zelišče, katero je nabiral kot sredstvo za svojo slepo mater. Bil mu je opomin in glas svareče matere, naj opusti zasledovanje. A lovec ni slušal tega glasu. Zlatorog se je hipoma obrnil, se zagnal proti lovcu in ga pahnil v prepad.

Ko se je spomladi led stalil, je splavil hudournik lovčevo truplo v dolino. V rokah je še držal šopek triglavskih rož. Bele žene so zapustile Zlatorogovo kraljestvo in nihče jih ni videl več.

*

Ta narodna pripovedka je podlaga za mnoge pesniške umotvore: pesmi, povesti in drame. Globašani so z veliko skrbjo pripravili istoimensko igro in z njo nastopili na naših odrih. Gotovo bo našla pot še na kak drug oder.

Za mladino in prosveto

Pasijon v Podjuni

Cvetna nedelja! Krasen vigredni dan, prvi vigredni dan, ko sva s prijateljem zajezdila »motornega konjička«, da naju je ponesel v oddaljeno Globasnico pod Peco, kjer so ta dan že četrtič uprizarjali »Pasijon«.

Po dobrih in manj dobrih cestah, ob Dravi in Klopinjskem jezeru, skozi Dobrlo ves sva dirjala proti Globasnici pod Peco. V dobri uri sva prevozila 40 km in obstala pri Šoštarju. Toda, pred vrati je bilo vse polno ljudi, ki niso mogli noter. Dvorana je bila že čisto zasedena. Žalostni so ljudje odhajali. Kaj bo z nama? Ali sva zastonj naredila to dolgo vožnjo? Pa tako sva si želela videti na cvetno ali pasijonsko nedeljo »Pasijon«!?

Usmilili so se naju, zaradi daljave, katero sva prevozila, se stisnili in tudi midva sva mogla sodoživljati dramo trpljenja. Ujela sva ravno še zadnje besede »letečega režiserja« Vinka. Govoril jih je v vzpodbudo gledalcem in v zahvalo požrtvovalnim igralcem, ki so se s pripravo in uprizoritvijo tega našega najstarejšega igranja na odru najbolj približali našemu človeku, njegovi notranjosti in njegovemu duševnemu razpoloženju.

Neštetokrat sem želel videti na odru to zgodovinsko dramo našega odrešenja. Bil sem v globino srca presunjen. Vem, da bo še kdo drug po vseh teh predstavah temeljito ocenil to prireditev, ki je tolikega verskega in kulturnega pomena. Vsakega igralca bi moral omeniti in pohvaliti, kajti vsi so se vživeli v svoje vloge s tako čustvenostjo, da smo bili ob posameznih slikah vsi ganjeni.

Zdelo se mi je, da se ni le v meni, ampak v vseh naših ljudeh zbudila zavest, da preko vseh obsodb raznih Pilatov in mogočnjakov, ki si umivajo svoje roke v nedolžnosti pri obsodbi »človeka - naroda«, vstaja zarja velikonočnega jutra v svitu Resnice in Pravice.

„PASIJON" V CELOVCU

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici prisrčno vabi rojake širom naše dežele na pasijonsko igro, ki bo na belo nedeljo, dne 5. aprila t. l. ob 2. uri popoldan v veliki KOLPINGOVI DVORANI v CELOVCU.

Vstopnice dobite v predprodaji pri Dušnopastirskem uradu v Celovcu, Viktringer Ring 26.

„MLADI ROD" - vigredna številka

Vigredna številka mladinskega lista za slovenski pouk na ljudskih šolah in glavnih šolah našega ozemlja nas preseneti tako vsebinsko kot oblikovno.

»Spomladna« je naslov pesmi, ki jo je prispeval R. Vovk. Sploh je vigredi posvečenih več prispevkov. Pripovedko iz okolice Božjega groba je zapisal nadučitelj Zdravko Vauti. Taki prispevki dado »Mlademu rodu« posebno domačnost in bi bilo želeti, da bi učitelji tudi iz drugih krajev pošiljali podobno gradivo uredništvu za objavo. »V pomladnem soncu« je pesem, ki je za nas še prav posebno velike važnosti. Saj je napisala besedilo Milka Hartmanova, Janez Petjak iz Štebna pri Globasnici pa jo je uglasbil. Zelo poučljiva je pripovedka »Ne kradi«. A tudi pripovedke A. Gradnika, med njimi »Skopuh in krčmar«, bodo našo mladino razveselile. Po Francetu Kotniku je napisan prispevek o »Kolomonovih bukvah«. »Deček in žerjav« je spis, ki naj vzgaja mladino k pridnosti. V črtici »Denarnica« je obdelana zapoved »Ne dotikaj se tuje lastnine!« Posrečeno izbran za Veliko noč je mladostni doživljaj Prežihovega Voranca pod naslovom »Tri pisanke«. O kugi, ki so jo imenovali v srednjem veku »črno smrt«, nam pripoveduje Franc Ksaver Meško, o puškarstvu v Borovljah pa dr. Josip Šašel.

Otroci radi igrajo igrice. Tokrat je Marija Kmetova poskrbela več ljubkih vlog. V nadaljnjih prispevkih zvemo še nekaj o verstvu starih Slovanov, državi Inkov, marsikaj iz prirodopisja, Valentin Lausegger pa je napisal pesem o kmečki hiši. Več stvarnih področij je obdelanih v »Jezikovnih vajah«.

Ob koncu se mladina oglaša stricu Toneju, kateri svojim najmlajšim sotrudnikom pridno in poučljivo odgovarja.

Omenili smo le najvažnejše prispevke. Je pa še mnogo lepega v »Mladem rodu« za pomladanske mesece, kar bo mladino zanimalo.

V službi človeštva

Usoda je hotela, da so psi, ki so med živalmi najbolj vredni ljubezni, tudi nosilci najstrašnejše bolezni, stekline (Tollwut). V Pasteurjevem zavodu[1] v Parizu sem bil priča, kako se je začel dolgotrajni boj znanosti s tem groznim sovražnikom. Bil sem pa tudi priča njene končne zmage. Kako drago je bila plačana! Na stotine psov je bilo treba žrtvovati in seveda tudi nekaj človeških življenj. Sem ter tja sem obiskal nesrečne živali v Pasteurjevem zavodu ter jih skušal po svojih močeh nekoliko potolažiti. Postalo pa je tudi meni tako hudo, da nekaj časa sploh nisem mogel stopiti v zavod. Vendar pa nisem niti za trenutek podvomil, da se je to, kar se je zgodilo, moralo zgoditi. Bil sem priča mnogih neuspehov. Videl sem, kako je marsikateri bolnik umrl, preden so ga zdravili in ko so ga zdravili po novem načinu.

Pasteurja so ostro napadali in to ne samo nevedni in dobromisleči ljubitelji psov, marveč tudi mnogi njegovi tovariši. Očitali so mu celo, da je s svojim serumom zakrivil smrt mnogih bolnikov. Sam pa je kljub neuspehom neustrašeno nadaljeval svojo pot. Toda kdor ga je tiste dni videl, je pač dobro vedel, koliko je trpel zavoljo bolečin, ki jih je moral prizadejati psom, saj je bil sam njih ljubitelj in najdobrosrčnejši človek na svetu. Nekoč sem ga slišal reči, kako mu srce ne da, da bi ustrelil ptiča. Storil je vse, kar je le mogel, da bi poskusnim psom zmanjšal trpljenje. V pasjih kletkah je bilo šestdeset s serumom cepljenih psov, ki so jih vozili v drug zavod, kjer so delali na njih poizkuse z ugrizi. Tam je bilo štirideset steklih psov. Ravnanje s temi od besnosti penečimi se živalmi je bilo strašno nevarno in marsikdaj sem občudoval pogum vseh tistih, ki so imeli opravka z njimi. Pasteur sam ni poznal nikakega strahu. Nekoč sem ga videl, kako se je trudil, da bi vzel slino naravnost iz gobca besnečega psa. Dva pomožna zdravnika sta ga držala na mizi z rokami, zavarovanimi z usnjatimi rokavicami. Ti poskusni psi so bili večinoma brezdomci, ki so jih polovili stražniki po ulicah. Zdaj so tu trpeli in hirali v pozabljenosti, nepoznani vojščaki v boju človeškega duha proti bolezni in smrti.

L. Klakočer

1) Pasteur je bil francoski zdravnik, ki je iznašel zdravilo proti pasji steklini. Še danes je v Parizu Pasteurjev zavod, kjer proučujejo bolezni in skušajo najti zdravila zoper nje. Serum je tekočina, ki jo vbrizgajo bolniku, da zamori strupene bacile v človeku. Pasteurju in drugim velikim možem vseh narodov, ki so postavili svoje življenje v nevarnost, da so pomagali človeštvu, smo dolžni največjo hvalo. Slava njim!

Obisk vzorne kmetije pri Rutarju v Orliči vesi

V nedeljo 8. marca t. l. sem bil v Št. Rupertu pri popoldanski božji službi. Ko je bila pobožnost končana, se mi je sumljivo zdelo, ko so šolska dekleta zavila na severno stran in ne domov. Ugibal sem, kam jih danes pelje pot, gotovo si hočejo zopet kako vzorno gospodarstvo ogledat. V svoji radovednosti sem se jim pridružil in zvedel, da gredo k znanemu kmetu in živinorejcu Rutarju v Orličo ves.

Ko smo prišli k hiši, je bila vsa družina zbrana. Hišni oče nas je lepo pozdravil, predvsem učiteljico č. sestro Gonzago. Med drugim je dejal: »V veliko veselje mi je, kadar pridejo na obisk dekleta iz naše gospodinjske šole. Marsikdo si rad ogleda našo živinorejo, bodisi posameznik ali tudi skupine; vendar si kot prijatelj šole štejem v posebno čast, da smem na našem domu pozdraviti učenke iz šole, ki jo vodijo častite šolske sestre.«

Nato so si dekleta ogledala sodobno urejeno gospodarstvo. Gospodar jim je razložil način svojega kmetovanja, ki je usmerjeno na živinorejo in predvsem na pridobivanje mleka. Dekleta so z velikim zanimanjem poslušala in stavila raznovrstna vprašanja.

Hišna mati je vse povabila na malico. V zahvalo je sledila lepa pesem. Tako smo skupaj preživeli vesel popoldan.

Zdaj še eno besedo staršem in dekletom! Starši pač ne morejo boljšega storiti, kot da zaupajo svoje otroke vzgoji č. šolskih sester. Mladenke ne morejo storiti boljšega za svoje bodoče življenje, kot da dobro izrabijo čas svojega šolanja v Št. Rupertu (oz. druge v Št. Jakobu v Rožu).

Ugotoviti moramo, da je vsaka šola dobra in da ima vsaka šola nalogo izobraževati mladino in ji posredovati koristne nauke za življenje.

Vendar moramo reči, da je za naše razmere in za našo žensko mladino najboljša šola, katero vodijo naše častite šolske sestre, kajti tukaj ne gre za plačane učne moči. Sestre so se posvetile pouku naše mladine iz višjih idealov, iz ljubezni do Boga, iz ljubezni do bližnjega in iz ljubezni do svojega naroda.

Lahko to izrazimo z besedami iz sv. pisma: »Večje ljubezni nima nihče kakor tisti, ki da življenje za svoje.« To lahko rečemo o naših častitih šolskih sestrah. Vsaka redovna oseba se mora odreči svoji lastni družini in osebnemu udobju. Njih življenjska naloga je služiti Bogu in bližnjemu. V tej smeri je uravnan tudi pouk, kjer se poleg strokovnih predmetov posreduje mladini srčna kultura in nauki za življenje.

Rojaki! Bodimo na naše šole ponosni, ker dale so nam že mnogo pridnih gospodinj in rodoljubnih mamic. Skažimo se hvaležni s tem, da naše šole podpiramo bodisi v materialnem ali moralnem oziru.

Če je zadnje poročilo o naši šoli prišlo izpod peresa, katero je vodila nežna dekliška roka, vedite, da je tole napisal fant, ki ima sicer bolj okorno roko, a ljubeče srce do svojega naroda.

Dekletom bi pa tiho povedal, naj se ne bojijo, od kod bodo dobile svoje ženine, čeravno Tinjska šola ni tako obiskana, kakor bi bilo želeti. Sestanek mladine v Celovcu je le pokazal, da nas je še precej absolventov, in to vam že danes zaupam: Moja življenjska družica bo učenka iz šole častitih sester.

Absolvent Gospodarsko-kmetijske šole v Tinjah.

BODOČIM GOSPODARJEM!

O krepki, kmečki sin,
poglej v dno srčnih globin!
Da postaneš dober gospodar,
daruj žrtve svoje Bogu na oltar.
Pomisli, da vsaka tvoja žrtev
njivi rodni je upapolna setev.
Zrna naj vzklila — rodila bi,
stotero plemenitih sadov —
domovini ljubljeni!

DVE MATERI

Dve materi hvalisavo pripovedujeta o izredni nadarjenosti svojih otrok.

„Moj Jurček," pravi prva, „je bil tako pameten, da je znal hoditi že, ko mu je bilo komaj leto dni."

„Moj Mihec," pravi druga, „pa je bil tako pameten, da se je pustil nositi, ko je bil star že tri leta."

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

ČOBAN JOVAN

Nadaljevanje in konec

Sedaj je šele Jovan opazil, da je med sprejemom obkolila ves prostor množica domačinov, ki so Jovana zvedavo ogledovali. Tudi žensk ni manjkalo med njimi. Bile so dokaj spodobno oblečene. Ves čas si je Jovan belil glavo, kaj ti divjaki pravzaprav nameravajo. Vse mogoče si je predstavljal. Na poglavarjevo znamenje se je začela zabava. Prinašali so jedila. Vse v zelo primitivnih posodah iz lubja, buč in lesa.

Kakor posodje, so bila tudi jedila preprosta. Sadje razne vrste, dosti takega, ki ga Jovan doslej niti ni videl, ne jedel. Nato je prišlo na vrsto pečeno ovčje meso.

Počasi se je razvila zabava. Najprej so pokazali svoje lovske in bojne sposobnosti. Temu je sledil ples.

Jovanu se posveti, a prepozno

Ko je bil ples končan, so prišle tudi ženske. Jovanu so pripeljali mlado dekle, ki je bila sicer temne polti, a dokaj čedna. Če se je Jovan ozrl po drugih divjakih, je lahko ugotovil, da je dekle, ki so mu jo pripeljali, skoraj lepa. Jovan jo je ogledoval od strani, oprezno in previdno. Bal se je napraviti kako neumnost, ker divjaki so v tem oziru jako strogi. Ona pa se mu je smejala, mu ponujala sadje in venomer nekaj pripovedovala. Jovanu je bilo žal, da nič ne razume. Kmalu sta se popolnoma sprijaznila. Tudi on je njej ponudil sadje in se ji smejal. Začela sta tudi govoriti. Dekle je govorila svoj divjaški jezik, Jovan pa srbsko. Gotovo se je spomnil srbskega reka: »Govori srbski, pa te razume celi svet.«

Ker pa nista drug drugega nič razumela, sta se oba smejala. Iznenada sta prednju stopila dva divjaka in ju odvedla dekle in Jovana pred poglavarja. Vse je utihnilo, vsi so vstali. Poglavar je imel govor. Temu so sledile razne ceremonije. Jovan ni vedel, kaj naj vse to pomeni. Po končani ceremoniji so ju odvedli nazaj na prejšnje mesto. Pristopili so divjaki, ju obkolili, plesali in z vzkliki kazali svoje veselo razpoloženje.

Tedaj šele se je Jovanu posvetilo. Oženili so ga. Ni se motil. Ko je bila zabava končana, so ju odvedli v posebno, prazno kolibo, kjer je Jovan premišljeval svojo usodo ves dan in vso noč ob svoji mladi »črni ženi«. Najbolj ga je skrbelo, če bo moral sedaj ostati med divjaki. Bolje kot on se je počutila njegova »žena«. Neprestano ga je ogovarjala, se mu smejala in tiščala vanj, ker je videla, da ni kdovekaj dobro razpoložen.

»Tale črnavs, se je kmalu res zagledal vame,« se je za ušesi popraskal Jovan. Premišljeval je, kaj bi. Če jim uide, ga bodo poiskali in ubili; tam ostati mu tudi ni kazalo, ker bi nerad postal divjak med divjaki. Vse skupaj se mu je zdelo skoraj še slabše, kot če bi ga spekli na ražnju in pojedli.

»Človeku ni dobro samemu biti«

Naslednje jutro so divjaki spet prinesli tisto košaro, jo postavili pred kolibo, kjer sta stanovala »novoporočenca« in oba lepo naložili in odnesli. Sredi popoldneva so bili spet med backi in koštruni.

Jovanova žena je bila videti zelo srečna. Najbolj jo je zanimala koča, v kateri je Jovan stanoval. Občudovala jo je in se čudila.

Jovan ni vedel kaj bi. Kakršno koli nepremišljenost bi utegnil plačati z življenjem. Vdal se je. Dobil je gospodinjo. Kmalu je spoznal, da je precej razumna. Učil jo je kuhati po srbsko, pospravljati in vse v redu držati. Tudi jezika se je hitro privadila.

Čez nekaj dni je priletel gospodar. Precej daleč na planem je pustil svoje vozilo in se bližal koči. Slišal je govorjenje, pa ni vedel, kako bi si ga razlagal. Oprezno odpre vrata in obstane med durmi. Začuden je opazoval mladi par. Nato je planil v smeh in se od srca nasmejal. Jovan mu je na dolgo in široko razložil, kako je prišel do žene.

Gospodarju je bila cela reč zelo pogodu. »Veliko zaupanje si si pridobil pri divjakih. Kaj takega ne pomnim, kar gojim tu ovce.«

Ko so razložili pripeljano blago z letala, je gospodar odletel.

Nekaj dni kasneje se je vrnil. Pripeljal je še hrane in kar je bilo glavno, obleko in perilo za Jovanovo ženo. Obljubil je, da bodo začeli dovažati tudi gradbeni material in da bodo kočo povečali.

Ko sta zopet ostala sama, je Jovan najprej napravil svojo ženo: od vrla do tal. Ko sta bila gotova, jo je Jovan začel ogledovati in si priznal, da je kar lepa. To je bil zadnji pomislek, ki ga je bil odstranil glede svoje ženitve. Objel je svojo ženo in jo prvič poljubil. Tudi imena še ni imela pravega; krstil jo je za Jovanko.

*

Jovan je končal svoje pismo in h koncu še pristavil: Sedaj pa še novico: Pričakujeva prirastka v družini. Sem radoveden, kakšen bo, bel, črn ali kakšen.«

EPIDEMIJA

Še mi je v živem spominu vojno leto 1917. S soške fronte se je slišala žalostna pesem težkih topov. Ženske so s strahom v srcu spraševale ena drugo, ali je vaš še živ, ali kaj piše, kdaj bo kaj konec, ko še nalezljiva bolezen griža, se razpasla potako bobni, da šklepetajo v oknih slabo pritrjene šipe. Na jesen pa je pritisnila sebno tam, kjer je bilo pomanjkanje hrane. Smrt je imela torej bogato žetev.

Takrat sem bil začasno zaposlen na neki kmetiji v sosedni fari. Gospodar je bil seveda na fronti, doma pa žena s kupom otrok in staro materjo. Dela je bilo čez glavo, v hlevu in na polju. Nekega dopoldneva pa pride sestra in v eni sapi pove z jokom na ustih in solzami v očeh, da so doma štirje na smrt bolni, in sicer mama, dva brata in najstarejša sestra.

Takoj sem spravil svojo borno imetje v kovček, obračunal z gospodinjo ter odšel s sestro na dve uri oddaljeni dom.

Takrat ni bilo avtobusov in smo mogli pač pešačiti. Med potjo sem vprašal sestro, če je bila pri zdravniku? Da, je odvrnila, jaz sem bila pri njem, toda on ne pri nas, ker je pač preveč zaposlen, rekel je samo, da mora vladati snaga, uživati pa morajo samo lahke in čiste jedi. Te diete se je bilo lahko držati, saj so bile prehranjevalne karte takrat vsled suše že močno okrnjene. Doma je bil na vežnih vratih nabit listek, ki smo mu rekli »kontumac«. V tako označene hiše je bil vstop strogo prepovedan. Tega ukaza pa se ljudstvo ni držalo, niti se ni moglo, kot danes tudi takrat ni bilo avtomatov za strežbo bolnikom in če bi ne bilo usmiljenih samarijanov, bi brez dvoma število smrtnih slučajev bilo večje. Ko sem vstopil v sobo, je mama ravno nekaj s slabotnim glasom naročevala triletnemu Jožku, ki je bil poleg trinajstletne Betke še zdrav.

Trpki smehljaj je šel mami čez usta, ko je vzdihnila: »Korl ne smeš zameriti, da sem te poklicala; vem, da ti je hudo ko moraš od polne sklede k prazni, a vse to se potrpi, če je človek zdrav. Saj, ko se zližemo lahko greš spet nazaj.« Ozrl sem se po sobi, ki je bila spremenjena v bolnico, stopil k mamini postelji, ji podal roko in jo poljubil na vroče čelo. V grlu me je stisnilo, da nisem mogel z besedo na dan. Trije so me z žalostnimi očmi proseče pogledali kot bi hoteli reči, pomagaj nam! Četrti, dve leti starejši brat, Miha je bila v agoniji in me ni več poznal.

Sestra Betka je bila za kuharico, za bolniško strežnico, poleg tega pa je oskrbovala še hlev s par prašički, kuretnino in zajci. Po mleko je hodila v dvajset minut oddaljeno graščino, bratec Jožko, ki je imel sto in sto vprašanj, ji je bil le v napotje. Daljšo dobo tega nobeden ne vzdrži. Tako je mati upala, da bom sestri pri različnem delu in potih v pomoč. Toda usoda se je hotela malo poigrati z nami. Naslednji dan se je bratu poslabšalo in redko, komaj slišno hropenje je pomenilo, da se bo to življenje, ki je viselo na tanki niti kmalu pretrgalo. Mama je z jokajočim glasom izjecljala: «Betka skoči na vrh, v skrinji je blagoslovljena sveča s Sv. Višarij, pa jo hitro prinesi.« (Za smrtno uro je bila pri nas vedno pripravljena višarska sveča.) Prižgal sem svečo in jo držal pri glavi umirajočega. Mati je leže molila žalostni del rožnega venca, in še preden smo prišli do desetič, »ki je za nas s trnjem kronan bil«, je izdihnil Miha svojo mlado dušo.

Zajokali smo vsi saj je bil brat glavna opora naše družine, odkar je bil oče pri vojakih. Ljubeči materi se je trgalo srce od bolesti, saj je trpela duševno in telesno. Kdo je bil takrat večji junak? Oče, ki je s puško v roki branil domovino ali mati, ki se je borila doma s tisoč skrbmi in boleznijo. Brez dvoma je bila mati večja junakinja, ko je gledala s krvavečim srcem, vsa skrušena in bolna, svoj rod, ki se je upiral smrti. Morala je brez moči gledati, kako ji umira sin. Prižgal sem lojenko, in ugasnil višarsko, da bo za vsak slučaj pripravljena, saj ne veš ne ure ne dneva. Betka je skočila k sosedovim in jih obvestila, jaz pa stopil v župnišče in k grobarju Debeljaku radi pogreba. Mrličev niso puščali doma, vsled tega so bile mrtvašnice vedno polne. Pri pogrebu sva bila razen par sosedov od družine samo jaz in Betka. Mali Jožek je bil doma za strežnika. Ko so padale prve grude na krsto, me je premagalo, kar sem poprej tiščal tri dni s silo nazaj, je takrat izbruhnilo, da sva bolj tulila kot jokala, saj ne veš kdo bo sedaj na vrsti.

Križani Bog, usmili se nas in daj zdravja vsaj ljubi mami, tako sva oba prosila in molila na bratovem grobu.

Debeljak je imel dela čez glavo. Bil je velik, močan mož, kakšnih 55 let star, z velikimi mustačami, in dasi smo bili z njim vedno dobri mi pač ta mož ni bil prijeten, ker je pač zagrebel to kar nam je bilo najdražje. Toda če bi njega ne bilo, bi pač drugi opravil ta posel. Ko sem ga vprašal za račun, je zamahnil z roko, saj nimam časa, bomo že enkrat naredili, kar pojdita domov in strežita ostalim bolnikom. Vsa objokana sva nato odšla v župnišče, in vprašala za račun g. dekana. Kar pojdita domov otroka moja, bo že Bog plačal. Tako se je izrazil svetniški dekan Jakob Hribernik, čiga sliko je imela v okviru na steni skoraj vsaka hiša. Tudi ljudje drugačnega mišljenja, ki jih takrat še ni bilo veliko, so ga spoštovali kot vzor nega duhovnika. Temu dobrotniku v hudih časih hranim v srcu hvaležen spomin. Po nekaj spodbudnih naukih in tolažljivih besedah, sva se zahvalila g. dekanu in šla domov. (Konec na 8. str.)

JULES VERNE: 69

Potovanje na Luno*)

V krogli zaprti potniki so torej lahko mislili, da se sploh ne vozijo. Isti vtis bi imeli tudi, če bi sedeli zunaj na krogli. Če se nad njimi ne bi debelila luna, pod njimi pa manjšala zemlja, bi najbrž prisegli, da nepremično tičé v svetovnem prostoru.

Tisto jutro, 3. decembra jih je zbudil vesel, a nepričakovan zvok. V notranjosti vagona je zakikirikal petelin.

Michel Ardan je prvi planil na noge, splezal pod strop krogle in zaprl priprti zaboj.

— Ali boš tiho? je šepnil. Ta mrcina mi bo prekrižala načrte!

Medtem sta se zbudila tudi Nicholl in Barbicane.

— Ali ni zakikirikal petelin? je dejal Nicholl.

— Oh ne! se je odrezal Michel, jaz sem vaju hotel zbuditi s to podeželsko pevsko vajo!

In pri teh besedah je spravil iz grla tak sijajen »kikiriki«, da bi se postavil z njim tudi najbolj ošaben petelin.

Amerikanca sta se morala smejati.

— Poseben dar imaš, je rekel Nicholl in ošvignil prijatelja z nezaupljivim pogledom.

— Da, je odgovoril Michel, to je priljubljena francoska šala. Nekaj pristno galskega je v njej. Tako oponašamo pri nas peteline tudi v najboljši družbi!

Potem je napeljal pogovor drugam.

— Ali veš, Barbicane, kaj sem vso noč premišljeval?

— Ne, je odgovoril predsednik.

— Na naše prijatelje iz zvezdarne v Cambridgeu sem mislil. Gotovo si že opazil, kako čudovit nevednež sem v matematiki. Zato nikakor ne morem uganiti, kako so naši učenjaki v zvezdarni izračunali, kakšno začetno hitrost bo moral imeti izstrelek, če bo hotel dospeti na luno.

— Reči hočeš, je odvrnil Barbicane, dospeti do tiste nevtralne točke, kjer sta zemeljska in lunina privlačnost v ravnotežju; kajti od tiste točke dalje — ki leži približno na deveti desetinki pota, bo krogla padla na luno že samo zaradi svoje teže.

— Pa naj bo tako, je odgovoril Michel; ampak jaz te še enkrat vprašam, kako so mogli izračunati začetno hitrost?

— Nič ni lažjega kakor to, je odgovoril Barbicane.

— In ti bi bil znal to tudi izračunati? je vprašal Michel Ardan.

— Seveda. Midva z Nichollom bi ta račun sama napravila, če nama zvezdarna ne bi bila prihranila te muje.

— Zase pa vem, moj dragi Barbicane, je odgovoril Michel, da bi mi prej odrezali glavo na ta način, da bi začeli pri nogah, kakor pa da bi spravili iz mene ta račun!

— Ker ne znaš algebre, je mirno odgovoril Barbicane.

— Oh! Le poglej jih, te prežvekovalce iksov! Mislijo, da je z besedo »algebra« že vse povedano.

— Michel, je odvrnil Barbicane, ali misliš, da je mogoče kovati brez kladiva in orati brez pluga?

— Bolj težko bi šlo.

— No, vidiš, algebra je orodje, kakor sta orodje plug in kladivo in celo prav dobro orodje, če ga znaš uporabljati.

— Misliš to čisto resno?

— Zelo resno.

— Pa ne bi hotel sukati tega orodja tukajle vpričo mene?

— Zakaj ne, če te to zanima.

— In mi pokazati, kako so izračunali začetno hitrost našega vagona?

— Prav, spoštovani prijatelj. Če upoštevamo vse činitelje tega vprašanja, razdaljo od zemeljskega središča, do luninega središča, polumer zemlje, maso zemlje in maso lune, lahko natančno ugotovim, kakšna je morala biti začetna hitrost krogle, in sicer s prav preprosto formulo.

— Pa poglejmo to formulo.

— Jo boš že videl. Pripomnim naj samo, da ti ne bom pokazal krivulje, ki jo krogla res začrta med luno in zemljo, se pravi z upoštevanjem njunega gibanja okrog sonca. Računal bom, kakor da sta ti dve nebesni telesi nepremični, kar nam zadostuje.

— Zakaj pa?

— Ker bi moral sicer rešiti vprašanje, znano z imenom »vprašanje treh teles«; integralnem računu kaj prehiteli! Saj res, daleč, da bi bil temu vprašanju kos.

— Glej, glej, je porogljivo pripomnil Ardan, kaj matematika še ni dosegla vrhunca popolnosti?

— Seveda ne, je odgovoril Barbicane.

— Dobro! Morda so vas pa Seleniti v integralnem računu kaj prihiteli! Saj res, kaj pa je pravzaprav to »integralni račun«?

— Ta račun je nasprotje diferencialnega računa, je resnobno odgovoril Barbicane.

— Me veseli.

— Z drugimi besedami: to je račun, ki išče količine, katerih diferencial je znan.

— No, to je vsaj jasna in jedrnata beseda, je odgovoril Michel in urezal sila zadovoljen obraz.

— Zdaj pa, je povzel Barbicane, potrebujem samo kos papirja in svinčnik in preden bo minilo pol ure, bom formulo našel.

Po teh besedah se je Barbicane zatopil v delo; Nicholl je opazoval vesoljstvo in prepustil Michelu skrb za kosilo.

(Dalje prihodnjič)

REBRCA

Na velikonočni ponedeljek sta se iz naše župnije poročili dve nevesti. Gdč. Mici Hössl je pohitela k poroki v Tinje in obljubila zvestobo ženinu Albinu Završniku. Posestnica gospa Levstikova na Suhi pa se je v Kapli v Marijini cerkvi poročila s Francom Rebernikom. Veselo gostijo so imeli na nevestinem domu pri Lesniku, toda okrog polnoči je v skedenjskem poslopju nastal požar, ki je radost sprevrnil v razburjenje in žalost. Pogorel je kar ves gospodarski del, ki se je držal gostilne.

Epidemija

(Nadaljevanje s 7. strani)

Nič nisva govorila, vsak v svoje misli zatopljena, s solzami na licih, sva utrujena po neprespanih nočeh, prišla domov, kjer smo se zopet vsi bolni in zdravi, razjokali.

Že na pokopališču sem čutil neko neznano utrujenost in domov grede me niso noge hotele ubogati, doma pa me je začelo zavijati po trebuhu, da sem se zvil v klopčič in zastokal. Materinemu pogledu to ni ušlo. Karel, postelji si tamle pri peči in vlezi se malo, mogoče ti odjenja. Ubogal sem mamo in se vlegel. Utrujenost pa ni odjenjala, temveč naraščala, in se prelevila v bolezen grižo. Sedaj smo bili zopet štirje v postelji, vsi z eno in isto boleznijo, in zdravljenje bi moglo iti tudi po enem kopitu, to se pravi, da bi moral tudi jaz uživati same čiste jedi. En teden sem stradal v postelji, nakar sem prišel do prepričanja, da si lačen bolj podvržen bolezni kot pa sit. Puntar, kot sem že od nekdaj bil, se nisem strinjal z zdravniškimi recepti. Kradoma sem se utihotapil v kuhinjo, kjer se je kuhal krompir, fižol ali kaj podobnega, zabičil sestri, da mora biti tiho, sicer bi bila mati huda. Res je, da me je vsakokrat po tej proceduri kakšne četrt ure neznosno zavijalo, in je mati mislila, da bo po meni. Vzela je molek v roke in prosila petrovško Mater božjo, naj izprosi pri ljubem Bogu za zdravje. Češčena Marija..., ki je za nas krvavi pot potil.

Štirinajst dni sem visel takole med življenjem in smrtjo, nakar je volja življenja zmagala.

Prvi sem vstal jaz, prepričan, da mi je mati s svojo iskreno prošnjo v molitvi izprosila zdravje. Hvaležen sem bil tudi fižolu in krompirju, čeravno mi jih je bil zdravnik odsvetoval. Teden nato je vstala mati, nato še France, nazadnje pa Micka, ki pa je leto pozneje podlegla španski. Ta bolezen se je tudi mene prijela za štirinajst dni, nakar sem se jo otresel, znak da kopriva ne pozebe. Usoda je hotela, da še nadalje stresam sitnost na tem svetu.

Karel Rojšek

Izobrazba v Italiji

(AI) Italija je zadnje čase dosegla znaten napredek na področju osnovnošolske izobrazbe, dasi vendar še ni bilo mogoče odstraniti delne ali popolne nepismenosti. Po najnovejših podatkih je še vedno kakih trinajst odstotkov prebivalstva nepismenega, 46 odstotkov pa je obiskovalo samo tri razrede osnovne šole. V primeri z drugimi evropskimi državami je to velik odstotek, saj tam nepismenost ne preseže 2,5 odst. in samo 5 do 10 odst. ljudi konča izobraževanje s tretjim razredom.

Samo osnovno šolo je končalo okoli 30,6 odstotkov Italijanov. V državah Evropskega enotnega tržišča in v Angliji znaša ta odstotek 20 do 25. 5,9 odst. italijanskega prebivalstva ima malo maturo na nižji srednji šoli ali na obrtnih nadaljevalnih šolah. V državah EST je takih ljudi 40 do 50 odst. Maturo na višji srednji šoli ima v Italiji 3,3 odst. prebivalcev, v Franciji, Angliji in Belgiji 10 odst., v Holandiji pa kar 20 odst.

30 do 35.000 italijanskih otrok na leto ne izpolni obveznosti o vpisu v osnovno šolo, to zlasti v južnih krajih in na otokih.

Vendar pa se to stanje iz dneva v dan izboljšuje. Danes že kakih 580.000 učencev od skupnega števila okoli 800.000 konča pet razredov osnovne šole; to je, nad dve tretjini šolskih obveznikov. Leta 1951 je to število znašalo samo 27 odst.

Manj razveseljive so statistike glede srednjih šol. Od 2,300.000 otrok v starosti od 11 do 14 let jih samo 970.000 obiskuje nižjo srednjo šolo, obrtne šole ali podobne zavode. Vsaj 580.000 otrok ne hodi v nobeno tako šolo. 69 odst. Italijanov pri 14 letih torej ni naredilo osem let šole, kakor bi bilo treba, če pomislimo, da je mala matura neobhodni pogoj za kakršno koli strokovno delo ali službo.

Samo 13 odst. mladih ljudi v Italiji pa obiskuje višje srednje šole. Vsako leto pride iz teh šol 65.000 maturantov; od tega jih je 48.000 naredilo klasično ali realno gimnazijo ali učiteljišče, 22.000 pa tehnične srednje šole.

TUDI MED ŽIVALMI SO DOBRI PIVCI

Mogoče še ne vsete, da najdemo tudi med živalmi ljubitelje sladke kapljice in prave pijance. Celo veverice se ga rade napijejo. V vročem poletju teče iz hrastovih debel kiselkast sok, na katerega so šegave živalice naravnost obsedene.

Za tako drevo se med seboj pretepajo in preženejo od njega tudi vse druge gozdne prebivalce. Ker sok na zraku hitro zavre, se veverice kar zares upijanijo. Pijanost se pri njih kaže kakor pri človeku. Nekam čudno mlaskajo, smešno skačejo in se vrtijo okoli samih sebe. Tudi niso nič več oprezne kot navadno.

O domačih živalih vemo že davno, da jih lahko privadimo na alkohol. Težki vprežni konji imajo pri pitju piva prav tako veselje kot njihovi kočijaži. Da postanejo dirkalni konji po šampanjcu bolj ognjeviti, je splošno znano. Če se navadijo na pijačo, jo vedno znova zahtevajo.

Podobno je pri slonih, ki jih uporabljajo za delo. Običajno količino žganja izsiljujejo s pasivnim odporom.

V Londonu so vsi poznali kljuse izvoščka, ki ga je rado cukalo. Ob neki poroki je konjiček izpil kar pol steklenice šampanjca in to je zaradi male količine alkohola, ki jo prenesejo živali, že nekaj.

Tudi prašiči, ki se v pivovarnah navadijo na odtočne vode, katere imajo še precej alkohola, niso redki. Taki prašiči se potem vedejo kot pravi pijanci.

Podobne izkušnje imajo tudi s kanarčki.

STANJE V KARDINALSKEM ZBORU

Vatikansko mesto — Po zadnjem konzistoriju je sveti kolegij popoln in šteje 74 kardinalov, štiri več, kakor je pa doslej znašalo njegovo največje število.

Od 74 sedanjih kardinalov jih je 52 Evropejcev, med njimi 29 Italijanov, 8 iz Severne Amerike, 9 iz Južne Amerike, 3 iz Azije, eden iz Afrike in eden iz Avstralije. V Rimu jih prebiva 24, od tega 21 Italijanov, dva Francoza in eden z Vzhoda.

Plešci in pleše

»Plešci vsega sveta, združite se!« je geslo »Narodnega združenja plešcev v Italiji«, ki ga je ustanovil v Castiglione d'Ossola je majhen kraj v Piemontu in leži ob vznožju gore, ki je popolnoma gola in se zato tudi imenuje, odkar ljudje pomnijo, »Goli hrib«.

Popolnoma naravno torej, da je društvo plešcev zagledalo luč sveta ravno pod Golim hribom, ki bi ga pri nas imenovali Plešivec. Združenje ima pravila in odbor, ki je sestavljen iz predsednika, podpredsednika, devetih odbornikov in tajnika, ki seveda vsi odlikujejo po na daleč bleščeči se pleši.

Po pravilih so člani dolžni drug drugemu pomagati. Združenje šteje na stotine članov po vsej Italiji in vsako leto je pod Golim hribom vsedržavni kongres. Kongres se začne z »mašo plešcev«. Ni treba pripomniti, da je župnik iz Castigliona, ki mašo daruje, prav tako brez las kot drugi.

Odbor Združenja je iz zgodovine pobrskal vse slavne plešaste glave in o njih izdal posebno knjižico. Tu lahko beremo o slavnih plešcih, začenši z Julijem Cezarjem, katerega glava je bila gladka kot kremen, o Pitagoru, o sinu Karla Velikega, imenovanem Karl Plešasti, kot tudi o D'Annunziu, ki je opeval lepoto svoje gole glave. Odbor trdi, da so bili plešasti tudi Petrarca, sveti Tomaž Akvinski in Dante, vendar to ni stoodstotno dokazano.

Za zaključek letošnjega kongresa je bil slavnostni banket, ki je kljub odlični postrežbi imel to hibo, da je lastnik hotela mož gostih las, zaradi česar se je v zadregi gostom opravičeval: »Žal nimam pleše, vendar upam, da bom v nekaj letih tudi jaz izgubil lase.«

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 6. 4.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za našo vas. 17.55 Poje moški zbor iz Loge vesi. — TOREK, 7. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Narodnogospodarski pomenki. — SREDA, 8. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 9. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Zborovske pesmi. — PETEK, 10. 44.: 14.00 Poročila, objave. — Dežela gora, dežela pesmi (4): Gornja Avstrija. — SOBOTA, 11. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.45 Glejte, že sonce zahaja (4). — NEDELJA, 12. 4.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Filmska ocena

BISTRICA V ROŽU

Sobota, 4. IV.: **Kindermädchen für Papa gesucht** (IV). Nedelja, 5. IV.: **Salzburgische Erbschaft** (III). Sreda, 5. IV.: **Rebell der roten Berge** (III).

ŠT. JAKOB V ROŽU

Sobota in nedelja, 4. in 5. IV.: **Das alte Försterhaus.** Sreda, 8. IV.: **Ku Klux Klan** (IV).

6-dnevna vožnja v KANADO in USA

S/S „HOMERIC", 26.000 BRT.
Ekspresna linija iz Le Havra v Montreal

S/S „ITALIA", 22.000 BRT.
Luksuzna linija iz Hamburga, Southamptona in Le Havra v Halifax, Quebec in Montreal

S/S „QUEEN FREDERICA", 22.000 BRT.
Luksuzna linija iz Sredozemskega morja v Halifaxs in New York.

CENA PREVOZA OD 170 DOLARJEV,
v skupni spalnici od 164.— dolarjev.

Pojasnila: Vsi potovalni uradi in pri glavnem zastopstvu za Avstrijo

Cosmos — družba z o. z. Wien I., Kärntner Ring 15

Telefon 52-55-01 serija; Telegram: Cosmostours
Daljnopis (Fernschreiber): 01/1203

Oglašuj v našem listu!

Čemu ste v skrbeh, če boste še dobili „Naš tednik — Kroniko" v trafiki ali pa morda pri sosedu! Izpolnite to naročilnico in naš list dobite na dom!

Tu odrežite in pošljite kot tiskovino v kuverti na naš naslov (Celovec - Klagenfurt, Viktringer Ring 26)!

Kot naročnik dobite naš list hitro in zanesljivo!

Naročilnica

S tem naročam list

„Naš tednik – Kronika"

Plačilne možnosti: mesečno 5.— šil. za tuzemstvo.

Ime: .....

Naslov: .....
(prosimo, da točno navedete tudi poštol)

Datum: ....
(Podpis)

ČE AVTO SVOJ STARI PRODAJAŠ,
AL' MOTORJA ZNEBIL B' SE RAD,
BRŽ KUPCEV TI MNOGO PRIŽENE
„Tednikov"
NAJMANJŠI INSERAT

MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 Š (IN 10% DAVKA)

Poučarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil. (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika", kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58)

K. Sekerka AUGENOPTIKER
KLAGENFURT 10.-Oktoberstr.
(neben Kino Prechtl)

Gospodinje pozor!

RADLMAYR pomaga štediti. Sedaj ugodno kupite posteljnino, blago za zavese, preproge in talne obloge

RADLMAYR
VILLACH, POSTGASSE

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik—Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Janežič, Leše pri Št. Jakobu. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. stev. uredništva in uprave 43-58.